

2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Türkiye Raporu

ISBN: 978-625-99390-3-2

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Nisan 2024, Ankara.

Tüm hakları mahfuzdur. Bu yayının 5486 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre her hakkı T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'ne aittir. Bu yayın, kaynağı aynen belirtilmek suretiyle kullanılabilir. Satış veya ticari amaçlarla hiçbir şekilde kullanılamaz.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

Adres: Emniyet Mahallesi, Mevlana Bulvarı, No :42 Yenimahalle, Ankara

Tel: 0 (312) 216 30 00

www.iskur.gov.tr

Yayın içeriğine yönelik sorular için:

İŞKUR, İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığı

Tel: 0 (312) 216 39 57

E-posta: ipauzman@iskur.gov.tr

*Bu Rapor, 6 Şubat 2023 tarihli depremlerde hayatını kaybeden çalışma arkadaşlarımıza
adanmıştır.*

Abdurrahman DURMUŞ-Adıyaman

M. Fatih BAYIN-Adıyaman

Pınar TÜMSAVAŞ-Adıyaman

Zeynep ERDEM-Adıyaman

Hüsnü ÇELİK- Hatay

Kübra SARIHAN-Hatay

Süleyman HATUNOĞLU-Hatay

Ali YÜCE- Kahramanmaraş

Mehmet CEREN-Kahramanmaraş

Şerif KOYUNCU-Kahramanmaraş

Zeliha BOZOK-Kahramanmaraş

BAKAN TAKDİM

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte yaşanan dönüşümlere bağlı olarak dünya ülkelerinin iktisadi yapısı günden güne değişmektedir. Uluslararası entegrasyonu kaçınılmaz kılan küreselleşme neticesinde emek piyasalarında da belirgin farklılıklar hissedilmektedir. Emek piyasasında meydana gelen gelişmeler ise arz talep dengesinin bozulmasına sebebiyet vermektedir. İstihdam edilen emek faktörünün küreselleşmeye uyumu, bu aşamada önemli bir hâle gelmektedir.

Değişen dünya düzeni içerisinde enformasyon toplumunun güç kazanması, iş süreçlerinin başkalaşmasıyla sonuçlanmıştır. İş süreçlerinin dönüşümü doğal olarak, iş yapış biçimleri ile etkileşim sağlayarak emeğin yetkinliklerinin yeniden değerlendirilmesi hususunu gündeme taşımıştır. Emek faktörünün bu bağlamdaki revizyonu eşliğinde, yüksek beşeri sermaye olarak adlandırılan nitelikli işgücü talebi giderek artmıştır. Nitelikli işgücüne duyulan talebi karşılamak ve emeğe ihtiyaca uygun beceriler edindirebilmek adına istihdam stratejileri geliştirilerek işsizlikle mücadele konusunda ihtiyatlı olunmaktadır. Diğer taraftan; aktif ve pasif işgücü piyasası politikaları işsizlikle mücadelede ön plana çıkmaktadır. Özellikle aktif işgücü piyasası politikaları, değişime uğrayan emek piyasasını gereksinimleri giderebilecek bir şekilde

yönlendirebilen bir nitelik taşımaktadır. Bu noktada, mesleki planlama açısından yol gösterici bir çalışma olan “İşgücü Piyasası Araştırması” önemini kanıtlamaktadır.

Türkiye İş Kurumu; işgücü piyasasının mevcut durumunu inceleyebilmek, işgücü piyasasındaki güncel gelişmeleri bizzat izleyebilmek ve emeğin sahip olduğu yetkinlikleri geliştirebilmek amacıyla her yıl periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırması gerçekleştirmektedir. Türkiye genelinde, işgücü piyasasının talep tarafının geniş bir çerçevesini çizen İşgücü Piyasası Araştırmasının alan çalışması ile işyerlerinin yapısal özellikleri, çalışan sayıları, açık işleri, temininde güçlük çektikleri meslekler ve istihdam beklentileri minvalinde veriler temin edilmektedir. Bununla beraber, her sene; işgücü piyasasının dinamik niteliği gereği eklenen sorular ile var olan değişim ve dönüşümler takip edilmektedir. Tüm bu veriler ışığında; işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bilgi ihtiyacı giderilerek mesleki eğitimler, işverenlerin nitelikli işgücüne gerek duyduğu alanlara yönlendirilmektedir.

İşgücü Piyasası Araştırması sonucunda elde edilen veriler gerek dünyada gerekse ülkemizde yaşanan gelişmeleri takip edilebilmek adına büyük bir önem teşkil etmektedir. Araştırma bulguları sayesinde işgücü piyasası analiz edilmektedir. Bu sayede, istihdam stratejilerinde emek faktörünün kalifiyesinin iyileştirilebilmesi hususunda kanıta dayalı politikalar üretilebilmektedir. Öte yandan; işgücünün gelecek dönem eğilimleri kapsamında yetiştirilebilmesi için aktif işgücü piyasası politikalarına yön verilmektedir. Ayrıca çalışma sonuçları; mesleki eğitimlerin, nitelikli işgücüne gereksinim duyulan alanlara yönlendirilmesi açısından İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının planlamasında büyük rol oynamaktadır. Tüm bu yönleriyle değerlendirildiğinde, İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarını; ülkemizin sahip olduğu beşeri sermaye avantajını ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam olanakları yaratılarak kullanma gayesiyle hayırlara vesile olmasını diliyor, araştırmanın gerçekleştirilmesinde ve raporun hazırlanmasında emeği geçen personelimize şükranlarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

ÖN SÖZ

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı dönüşüm, başta işgücü piyasaları olmak üzere her alanda etkisini açık şekilde göstermektedir. Bilgiye bir tuşla ulaşmanın mümkün hale geldiği günümüz dünyasında işgücü piyasasını yakından takip etmek ve ortaya çıkmış veya çıkması muhtemel sorunları vakit kaybetmeden doğru bir şekilde tespit etmek, sorunların çözümüne giden yolda büyük önem arz etmektedir.

İşgücü piyasasının önemli bir aktörü olarak faaliyetlerine devam eden Kurumumuz, işgücü piyasasını doğru okuyarak etkin istihdam politikalarının ortaya konulması, işgücü piyasası ile ilgili gerekli tedbirlerin alınması ve işgücü piyasasının yakından izlenebilmesi için işgücü piyasası araştırmalarından etkin şekilde yararlanmaktadır.

İşsizlikle mücadele edilmesi ve istihdamın artırılması hedefiyle yerel ve ulusal istihdam politikalarının oluşturulması, işgücü piyasasındaki gelişmelerin ve işgücü hareketliliğinin izlenebilmesi; güncel, güvenilir ve bilimsel bilgilerin elde edilmesine ve yorumlanmasına bağlıdır. Bu itibarla, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak adına 2007 yılından itibaren periyodik olarak her yıl 81 il ve 17 sektör düzeyinde İşgücü Piyasası Araştırmalarını

yürütmekteyiz. Ayrıca işgücü piyasasının eğilimlerini ve öncelik alanlarını tespit edebilmek amacıyla belirlenen güncel konularda her yıl tematik araştırmalar da gerçekleştirmektediriz.

Bu kapsamda 6 Şubat tarihinde on bir ilimizi etkileyen ve asrın felaketi olarak nitelendirilen depremlerin işgücü piyasasına etkilerinin belirlenmesi amacıyla da Kurumumuz tarafından bölgedeki işgücü piyasası aktörleri ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve yaşanan sorunlar, bu sorunlara yönelik talep ve çözüm önerileri dinlenerek depremin işgücü piyasasına etkileri tematik bir araştırma vesilesiyle tespit edilmiştir. Nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda yapılan tespitlerin, bölgenin en kısa zamanda eski günlerine dönmesi ve Türkiye Yüzyılında güçlü bir işgücü piyasası yapısını desteklemesi kapsamında yürütülecek faaliyetler için, önemli bir kaynak oluşturacağı açıktır.

2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 5 Haziran-14 Temmuz tarihleri arasında 86 bin 41 işyerini ziyaret ederek 1.635.752 işyerine yönelik veriler derlenmek suretiyle ülkemizin en kapsamlı araştırmalarından birini daha gerçekleştirmiş olduk. Piyasanın hâlihazırdaki durumunu ortaya koymak ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla mevcut istihdam durumu, ihtiyaçları belirlemek için açık işler ve beceri talepleri, temininde güçlük çekilen meslekler ile gelecek dönem istihdam beklentileri ve geleceğin meslekleri başta olmak üzere; işgücü piyasasının güncel durumunu ortaya koymak üzere hazırladığımız sorulara, işverenlerden aldığımız cevaplarla kapsamlı bir rapor elde etmiş bulunmaktayız.

Araştırmada elde edilen sonuçların, başta Kurumumuzun sunduğu hizmetler olmak üzere ülkemizde yürütülecek istihdam politikalarına kaynak ve rehberlik teşkil etmesini beklemekteyiz. Sonuçlardan elde edilen verilerle Türkiye ve il raporlarının yanı sıra seçilmiş sektör raporlarının da hazırlanarak kamuoyuna sunulması planlanmaktadır.

Araştırmanın bu aşamaya gelmesinde emeği geçen başta saha çalışmasını özveriyle gerçekleştiren İl Müdürlüklerimiz ve Genel Müdürlük personelimize, araştırmamıza katılarak bizlerle değerli bilgilerini paylaşan işverenlerimize şükranlarımızı sunuyor, hazırladığımız bu çalışmanın istihdam politikalarıyla ilgilenen tüm kurum, kuruluş ve kademedeki kişilerin çalışmalarında faydalı olmasını temenni ediyorum.

Samet GÜNEŞ
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

BAKAN TAKDİM	i
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ	1
2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI	2
AMAÇ ve YÖNTEM	2
1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM.....	8
1.1. İŞYERİ VERİLERİ	8
1.2. İŞKUR HİZMETLERİNDEN YARARLANMA DURUMU	17
1.3. MEVCUT İSTİHDAM VERİLERİ	6
2. AÇIK İŞLER.....	10
3. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER	35
4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ	41
5. GELECEĞİN MESLEKLERİ.....	47
SONUÇ	48
EKLER.....	51

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları	8
Tablo 2: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı	10
Tablo 3: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı	11
Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı	12
Tablo 5: Sektörlere Göre Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Oranı	13
Tablo 6: Sektörlere Göre E-Ticaret Yapan İşyeri Oranı	14
Tablo 7: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı	15
Tablo 8: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı	16
Tablo 9: Sektörlere Göre İstihdam Durumu	6
Tablo 10: Çalışan Sayılarının İPA ve SGK Verileri Kapsamında Karşılaştırılması	7
Tablo 11: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı	13
Tablo 12: Yıllara ve Sektörlere Göre Açık İş Sayısı (10+)	14
Tablo 13: Mesleklere Göre Açık İşler	14
Tablo 14: Son 5 Yılda En Fazla Açık İş Olan İlk 10 Meslek	15
Tablo 15: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi	18
Tablo 16: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi-Beceri-Arama Kanalı İlişkisi	23
Tablo 17: Sektörlere Göre Açık İşlerin Arama Kanalları (2+)*	27
Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları *	28
Tablo 19: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı	29
Tablo 20: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Açık İşler	30
Tablo 21: Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler	31
Tablo 22: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması	32
Tablo 23: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler	33
Tablo 24: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	36
Tablo 25: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	37
Tablo 26: Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler	37
Tablo 27: Son 5 Yılda En Fazla Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek	38
Tablo 28: TGÇM Nedenlerine Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	40
Tablo 29: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri	41
Tablo 30: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Oranı (NİDO)	42
Tablo 31: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler	43
Tablo 32: Son 5 Yılda İstihdam Artış Beklenen Meslekler	44
Tablo 33: Son 5 Yılda İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	45
Tablo 34: Sektörlere Göre Geleceğin Meslekleri	47

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı	15
Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+) (2014-2023)	17
Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları	1
Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (2+)	1
Grafik 5: Sektörlerin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu	2
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı	8
Grafik 7: Çalışanların Sektörel Dağılımı	8
Grafik 8: Kısmi Zamanlı Çalışma Durumuna Göre Kadın İstihdamı	9
Grafik 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları	11
Grafik 10: Sektörlere Göre Açık İş Olan İşyeri Oranı	12
Grafik 11: Açık İş Oranı (2022-2023)	16
Grafik 12: Sektörlere Göre Açık İş Oranları	17
Grafik 13: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	18
Grafik 14: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler	20
Grafik 15: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi ve Beceri Uyum Grafiği	21
Grafik 16: Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)	24
Grafik 17: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ %)	25
Grafik 18: İllerin Açık İş Oranları (20+)	34
Grafik 19: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (10+)	35
Grafik 20: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı	39
Grafik 21: İllere Göre Net İstihdam Değişim Oranı (20+)	46

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
İPA	: İşgücü Piyasası Araştırması
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
NACE	: Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	: Net İstihdam Değişim Oranı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TGÇM	: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 617'nci maddesinin b fıkrası uyarınca; *"İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayımlamak, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak."* görevlerini ifa etmektedir. Bu bağlamda, İşgücü Piyasası Araştırma (İPA) Raporu işgücü piyasası eğilimlerine ışık tutmak üzere gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını içermektedir.

İPA, işgücü piyasasının talep yapısına yönelik olarak 2007 yılından itibaren periyodik olarak yürütülen bir çalışmadır. Araştırma, iş ve meslek danışmanlarımız tarafından yüz yüze ve çevrimiçi görüşme yöntemi ile işverenlere işyeri bilgi formu uygulanması suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Araştırmanın saha çalışması 5 Haziran-14 Temmuz 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Pandemi nedeniyle 2020 yılında çalışma kapsamı dışına alınan 2-9 çalışanı olan işyerleri bu yıl da son 2 yılda olduğu gibi araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu nedenle raporda 2023 yılı için verilen bilgiler, 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerini kapsamakta iken; önceki yıllarla yapılan karşılaştırmalarda 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerine atıfta bulunmaktadır. Araştırma kapsamında TÜİK tarafından seçilen örneklem listesinde 86 bin 41 işyeri yer almaktadır. 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerleri için Türkiye geneli sonuç verecek şekilde örnekleme yöntemi; 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise Türkiye geneli ve il düzeyi tahmin verecek şekilde Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illeri hariç olmak üzere 77 ilde tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya dâhil olan sektörler Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması-Revizyon 2 (NACE-Rev. 2)'ye göre 17 sektörü yansıtacak şekilde belirlenmiş olup tarım, ormancılık ve balıkçılık; kamu yönetimi ve savunma; hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörleri kapsam dışı tutulmuştur.

Araştırmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda işyerlerinin mevcut durumu, çalışan sayıları, açık işleri; geleceğin meslekleri, istihdam beklentileri ve temininde güçlük çekilen meslekler bağlamında derlenen veriler ile işgücünün talep yapısı hakkında bilgi ihtiyacı karşılanmaktadır.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

TÜRKİYE SONUÇLARI

AMAÇ ve YÖNTEM

Ülkemizde işgücü piyasasının ihtiyaçlarının hem arz hem de talep yönlü olarak zamanında ve istenilen düzeyde karşılanabilmesi amacıyla işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin belirlenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınması önemlidir. Bu kapsamda işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin verilerin derlenmesi ve verilerden bilgiye erişip kanıta dayalı politikalar geliştirilmesi noktasında işgücü piyasası araştırmaları önemli bir araçtır.

İŞKUR tarafından düzenli olarak hazırlanan İşgücü Piyasası Araştırması Raporlarında işgücü piyasasında arz ve talep uyumsuzluğunun ortaya çıkmasında yeni işler oluşturma kapasitesindeki zorlukların yanı sıra mesleksizlik ve beceri uyumsuzluğu ile iş beğenmemenin de önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır.

Açık iş kavramı işgücü piyasasının talep tarafını ifade eden bir kavramdır ve işgücü piyasasında boş ya da doldurulamamış işleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram AB'nin 453/2008 sayılı tüzüğünde tanımlanmıştır. Bir işgücü talebinin açık iş olarak kabul edilebilmesi için kamu istihdam kurumuna açık işin bildirilmesi, özel istihdam bürosu ile iletişime geçilmesi, açık işe ilişkin internette, gazetelerde, dergilerde ve benzer yerlerde ilan verilmesi, muhtemel adaylara ulaşılması, onlarla mülakat yapılması ya da aralarından eleme yapılması, akraba-eş-dost-kanalıyla uygun bir aday aranması veya stajyerlikten yararlanılması gibi şartlar gereklidir. Açık işler; işgücü hareketliliğinin yetersizliği, işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması, iş ortamının tercih edilmemesi veya fazla ücret talep edilmesi nedenleriyle gerektiği kadar karşılanamayabilmektedir. Bu çalışmada işgücü piyasasının talep boyutu ele alınmakta olup mevcut açık iş verileri ve gelecek dönemde işgücü piyasası eğilimlerine ilişkin temel veriler sağlanmaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri büyük önem arz etmektedir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak TÜİK'in yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik çok fazla veri bulunmamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasası talep araştırmaları ile işgücü piyasasının talep yönünün fotoğrafını çekmeye çalışmaktadır.

Bu çalışmanın önemli amaçlarından bir diğeri de İŞKUR'un yanı sıra diğerkurum ve kuruluşların işgücü piyasasının talep yönü hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasının ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır. Böylece işgücü piyasasında var olan beceri uyumsuzluklarının tespit edilmesi ve buna yönelik politikalar geliştirilebilmesi hem sektör hem de 81 il özelinde mümkün olabilmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli deprem felaketinin işgücü piyasalarına etkisini ölçmek amacıyla Mayıs-Ekim 2023 tarihleri arasında “6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin İşgücü Piyasasına Etkileri” konulu araştırma nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmiş; İPA da en etkin sonuç ve cevaplılık oranlarını elde edebilmek adına saha çalışması haziran-temmuz dönemine ertelenmiştir.

İŞKUR 2023 yılı İPA kapsamında 5 Haziran-14 Temmuz 2023 tarihleri arasında 86 bin 41 işyerini hibrit bir yöntem benimseyerek araştırma kapsamına almıştır. Önceki yıllarda yüz yüze gerçekleştirilen bu çalışmada, telefon, mail ya da saha çalışmasının yapıldığı ilde uygun olduğu değerlendirilmesi halinde yüz yüze olmak üzere çeşitli yöntemler bir arada uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden 81 bin 586'sına ulaşılarak söz konusu işyerlerinin araştırmaya cevap vermeleri sağlanmıştır. 2023 yılında 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerine uygulanan çalışmada cevaplılık oranı yüzde 94,8 olarak gerçekleşmiştir.

İPA'da işyerlerine; mevcut istihdam bilgileri, açık işleri, gelecek 1 yıl içerisinde net istihdamda artış/azalış olacağı düşünülen meslekler, eleman temininde güçlük çekilen meslekler ile yatırım planlamaları ve türleri, çalışma biçimleri, e-ticaret ve Ar-Ge faaliyetlerine ilişkin genel değerlendirme soruları sorulmuştur.

Coğrafi Kapsam:

Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dâhil edilmiştir.

Sektörel Kapsam:

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE) Rev2 esas olmak üzere aşağıda yer alan 17 sektör kapsamı oluşturmaktadır.

Sektör	Sektör Tanımı
B	Madencilik ve taş ocaklığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri

Kapsanan Kitle:

Sektörel kapsam dâhilinde tüm yerel birimler araştırma kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme Çerçevesi:

2022 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan 2-9 çalışana sahip yerel birimler, 10-19 çalışana sahip yerel birimler (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindekiler hariç) ile 20 ve daha fazla çalışana sahip Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak tanımlanmıştır. 10-19 çalışana sahip işletmelerden Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illeri ile 20 ve daha fazla çalışanı olan 77 ilde ise tüm yerel birimler tam sayım ile araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Örnekleme Birimi:

Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem Birimi:

Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin Boyutu:

2023 yılı İŞKUR İPA çalışması, 2-9 ve 10-19 çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde Türkiye tahmini; 20 ve daha fazla çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde il bazında tahmin vermek üzere planlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi:

2023 yılı İŞKUR İPA çalışmasında Tabakalı Tesadüfi Örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi:

2023 yılı İŞKUR İPA çalışmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektörler bazında 2-9 ve 10-19 büyüklük grubunda Türkiye, 20 ve üzeri büyüklük grubunda il bazında tahmini vermektir. Bu doğrultuda 2-9 ve 10-19 büyüklük gruplarında tahmin için gerekli örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve önceki yılın tabaka kayıp oranları kullanılarak **12.504**, 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip ve Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler için toplam örnek hacmi **17.676** olarak hesaplanmıştır.

10-19 çalışana sahip iş yerlerinde Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindeki **700** ve 20 ve daha fazla çalışanı olan diğer 77 ilde ise **55.161** yerel birim tam sayımla kapsama alınmıştır.¹

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$$n_h = \tilde{n} [K^2 + (1 - K^2) M_h^2]^{1/2}$$

$\tilde{n}$ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$$M_h = N_h / (N / h) = h . W_h$$

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

$n_{min} = K . \tilde{n}$ en küçük göze düşen örnek hacmi

¹ Yıllar itibarıyla örneklem sayıları ve yöntemleri EK-1’de özetlenmiştir.

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektedir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayıyla ele alınmıştır.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere $(0,1]$ aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar:

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(\frac{y_i}{\pi_h} \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h^2 v(\bar{y}_h) = N_h^2 \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / n_h (n_h - 1) \right] \text{ dir.}$$

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h \text{ şeklinde bulunur.}$$

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h) \text{ olarak elde edilir.}$$

Analizlerde Kullanılan İstatistiksel Yöntem:

2023 yılı İPA sonuçlarında 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremin etkileri cevaplılık oranlarında, mevcut açık işlerde, temininde güçlük çekilen mesleklerde il ve sektör düzeyinde belirgin değişiklikler göstermiştir. Bu sebeple raporda geçmiş yıllara ilişkin İPA verileri 2023 yılı verileri ile karşılaştırmalı olarak çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir.

2023 İPA verileri kullanılarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanma değişkeni ile diğer değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için Lojistik Regresyon (Logistic Regression) ve işletmelerin talep ettikleri eğitim düzeyi, beceri değişkenleri ve arama kanalları arasındaki kategorik ilişkiyi açıklamak amacıyla Uyum Analizi (Correspondence Analysis) yapılmıştır.

1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Çalışma kapsamında Türkiye genelinde 1 milyon 635 bin 752 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. 1 milyon 635 bin 752 işyerinde 16 milyon 773 bin 488 çalışan olduğu tespit edilmiştir.

1.1. İŞYERİ VERİLERİ

Bu bölümde çalışma kapsamındaki işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler sunulacaktır. İşyerlerinin sektörel dağılımı, kısmi zamanlı ve vardiyalı çalışma durumu, ihracat yapma durumu, Ar-Ge çalışması yapılıp yapılmadığı, e-ticaret yapma durumu, gelecek yıl planlanan yatırım durumu, yatırım türü, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu gibi kapsamlı verilere yer verilecektir. Veri üretilen işyerlerinin sektörlere ve büyüklüklerine göre sayılarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
Toptan ve perakende ticaret	492.530	31.564	20.158	544.252
İmalat	200.725	27.755	36.215	264.695
Ulaştırma ve depolama	192.103	9.062	7.066	208.232
İnşaat	113.472	15.499	11.083	140.054
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	114.530	11.273	8.039	133.842
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	106.846	7.606	3.745	118.197
Diğer hizmet faaliyetleri	57.672	2.960	1.315	61.948
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	24.982	3.448	3.288	31.718
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	22.922	3.177	5.222	31.321
Gayrimenkul faaliyetleri	20.790	995	722	22.507
Bilgi ve iletişim	16.777	2.284	2.157	21.218
Eğitim	12.920	3.989	3.654	20.563
Finans ve sigorta faaliyetleri	13.528	756	635	14.920
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10.990	647	593	12.229
Madencilik ve taş ocakçılığı	2.066	640	1.036	3.742
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2.567	383	470	3.420
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1.780	458	655	2.893
Genel Toplam	1.407.203	122.496	106.053	1.635.752

Kaynak: İPA 2023

Çalışma kapsamında 1 milyon 407 bin 203’ü 2-9 çalışanı olan, 122 bin 496’sı 10-19 çalışanı olan ve 106 bin 53’ü ise 20 ve üzeri çalışanı olan olmak üzere toplam 1 milyon 635 bin

752 işyeri için veri üretilmiştir. Sektörler itibarıyla en fazla işyeri sırasıyla toptan ve perakende ticaret, imalat ile ulaştırma ve depolama sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yer almaktadır.

İşyerlerinin sektörel dağılımını işyeri büyüklüklerine göre incelediğimizde sıralamalarda farklılaşma olduğu görülmektedir. 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerleri en fazla toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermekte iken 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri en fazla imalat sektöründe faaliyet sürdürmektedir.

Araştırma kapsamında işyeri büyüklüğüne bakıldığında 10-19 çalışanı olan işyeri sayısının 20 ve üzeri çalışanı olan işyeri sayısından fazla olduğu görülmektedir. İPA kapsamında yer alan işyerleri ile aynı büyüklükteki ve sektördeki Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verileri incelendiğinde ise şu sonuca varılmaktadır: Ülkemizde kayıtlı işyerleri içerisinde 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 80’lik kısmı 2-9, yüzde 11’lik kısmı 10-19 ve yüzde 9’luk kısmı ise 20 ve daha fazla sayıda zorunlu sigortalı çalıştırılan işyerlerinden oluşmaktadır.²

Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin ihracat yapma durumuna bakıldığında 2 ve daha fazla istihdamı olan işyerlerinin sadece yüzde 6,8’inin ihracat yaptığı anlaşılmaktadır. 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4,5’inin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 14,3’ünün, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 28,4’ünün ihracat yaptığı görülmektedir. En yüksek ihracat yapma oranının yüzde 22,6 ile madencilik ve taş ocaklığı sektöründe olduğu görülmektedir. En düşük ihracat yapma oranı ise eğitim ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde gerçekleşmiştir. İşyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir. Örneğin; en yüksek ihracat yapan sektör olarak madencilik ve taş ocaklığı sektöründe 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 15,1’inin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 26,9’unun, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 34,9’unun ihracat yaptığı görülmektedir. 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri içinde en fazla ihracat yüzde 57,9 ile imalat sektöründedir.

² SGK, 2023 Temmuz Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında İşyerlerinin Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Tablo 2: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,1%	26,9%	34,9%	22,6%
İmalat	10,1%	31,0%	57,9%	18,8%
Bilgi ve iletişim	16,3%	24,4%	28,1%	18,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8,0%	9,7%	5,2%	7,7%
Toptan ve perakende ticaret	5,1%	16,7%	24,7%	6,5%
Su temini;kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,1%	14,1%	17,6%	6,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4,9%	4,8%	5,5%	5,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2,7%	5,7%	12,7%	3,2%
Ulaştırma ve depolama	2,2%	12,8%	16,7%	3,1%
İnşaat	2,8%	3,3%	5,9%	3,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,1%	3,4%	5,2%	2,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,8%	2,9%	2,6%	2,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	1,4%	2,4%	1,6%	1,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,0%	1,4%	2,8%	1,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,8%	1,9%	3,2%	1,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,7%	2,0%	4,3%	0,8%
Eğitim	1,0%	-	0,9%	0,8%
Genel Toplam	4,5%	14,3%	28,4%	6,8%

Kaynak: İPA 2023

20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri içinde ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 57,9 ile imalat sektörü iken en düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,9 ile eğitim sektöründedir. Genel olarak ise ülkemizde en fazla ihracat yapan sektörler madencilik ve taş ocakçılığı ile imalat sektörleridir.

Ülkemizde 10 ve üzeri çalışanı bulunan ihracat yapan işyeri oranı; 2019 yılında yüzde 19,9, 2020 yılında yüzde 21,2, 2021 yılında yüzde 22,1, 2022 yılında yüzde 21,1, 2023 yılında ise yüzde 20,8 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Bilgi ve iletişim	33,0%	41,6%	50,4%	35,7%
Madencilik ve taş ocakçılığı	12,7%	15,6%	22,4%	15,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	12,3%	10,3%	22,6%	14,3%
İmalat	10,2%	13,5%	31,3%	13,4%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	4,1%	12,7%	13,6%	6,4%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4,5%	10,5%	14,7%	5,3%
Eğitim	3,9%	2,6%	8,6%	4,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3,2%	6,8%	6,2%	3,9%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3,0%	7,3%	5,7%	3,9%
Toptan ve perakende ticaret	3,1%	9,4%	13,3%	3,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3,6%	4,4%	5,2%	3,7%
İnşaat	2,6%	6,2%	8,2%	3,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	2,9%	7,3%	6,3%	3,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,8%	4,2%	8,9%	3,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	2,4%	3,7%	13,0%	2,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2,4%	3,4%	7,7%	2,8%
Ulaştırma ve depolama	1,4%	2,0%	7,6%	1,7%
Genel Toplam	4,3%	9,0%	18,2%	5,5%

Kaynak: İPA 2023

Ülkemizde 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı yüzde 5,5 olarak gerçekleşmiştir. İşyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma durumuna işyeri büyüklüklerine göre bakıldığında; 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4,3'ünün, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 9'unun, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 18,2'sinin Ar-Ge çalışması yaptığı görülmektedir.

En yüksek Ar-Ge çalışması yapma oranı bilgi ve iletişim sektöründe yüzde 50,4 ile 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerindedir. Sektörün teknolojik gelişmelerle özdeşleşen yapısı gereği her yıl Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı bir önceki yıla göre artmaktadır. En düşük Ar-Ge çalışması yapma oranı ise ulaştırma ve depolama sektöründe yüzde 1,4 ile 2-9 çalışanı olan işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir. Araştırma kapsamında 2 ve üzeri çalışanı bulunan Ar-Ge çalışması yapan işyerlerinin oranı, 2022 yılına göre 0,9 puan artarak yüzde 5,5 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	24,5%	57,9%	74,0%	41,0%
Madencilik ve taş ocaklığı	15,6%	24,8%	52,3%	27,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,9%	46,0%	66,9%	20,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9,0%	20,9%	47,1%	16,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	9,3%	26,7%	43,2%	15,9%
İmalat	8,8%	18,1%	38,9%	13,9%
Ulaştırma ve depolama	9,5%	16,2%	29,5%	10,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	8,3%	19,5%	32,3%	10,0%
Bilgi ve iletişim	7,4%	11,5%	21,1%	9,2%
Toptan ve perakende ticaret	6,6%	21,3%	33,1%	8,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,3%	11,0%	38,6%	7,0%
İnşaat	5,2%	6,6%	14,0%	6,0%
Eğitim	2,9%	2,0%	7,3%	3,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,8%	9,1%	14,2%	3,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	1,4%	17,7%	35,9%	3,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,8%	6,2%	14,5%	2,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	-	4,2%	14,1%	0,8%
Genel Toplam	7,2%	18,3%	34,6%	9,8%

Kaynak: İPA 2023

İşyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumuna bakıldığında, 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 7,2'sinin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 18,3'ünün, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 34,6'sının vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde daha çok tercih edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça vardiyalı çalışma oranı da artmaktadır. Sektörler bazında da bu durum değişmemektedir.

Türkiye genelinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 41 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 0,8 ile finans ve sigorta faaliyetleri sektöründedir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 66,9 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 7,3 ile eğitim sektöründedir. Sektörler arasında vardiyalı çalışma oranlarında farklılaşma görülmektedir. Finans ve sigorta

faaliyetleri, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, gayrimenkul faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde bu sektörlerin yapısından dolayı vardiyalı çalışma oranı düşüktür.

Ülkemizde esnek çalışma modellerinden biri olarak uygulanan kısmi zamanlı çalışma son yıllarda artmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin kısmi zamanlı eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları ele alınmıştır. Sektörlere göre işyerlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılıp yapılmadığı durumuna bakıldığında; 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 9,7'sinin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 18,8'inin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23,2'sinin kısmi zamanlı çalışma yapan işyerleri olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça kısmi zamanlı çalışanı olan işyeri oranı da artmaktadır. Kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranı Türkiye geneli için yüzde 11,2'dir.

Tablo 5: Sektörlere Göre Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Eğitim	32,7%	45,6%	46,8%	37,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	21,8%	42,2%	39,8%	23,7%
Bilgi ve iletişim	19,2%	24,4%	39,0%	21,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	17,9%	22,3%	33,6%	21,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,3%	33,3%	42,8%	17,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	11,5%	33,6%	46,2%	17,5%
Ulaştırma ve depolama	12,0%	22,0%	27,4%	13,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	10,2%	19,1%	32,7%	11,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	10,2%	17,1%	24,6%	10,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	9,7%	10,2%	30,5%	10,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8,8%	6,9%	13,8%	9,6%
İmalat	7,4%	14,3%	13,9%	9,0%
Madencilik ve taş ocaklığı	6,8%	9,0%	11,6%	8,5%
İnşaat	7,9%	9,4%	12,4%	8,5%
Toptan ve perakende ticaret	7,3%	15,9%	22,8%	8,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	6,7%	21,0%	21,9%	7,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6,7%	6,1%	9,3%	7,0%
Genel Toplam	9,7%	18,8%	23,2%	11,2%

Kaynak: İPA 2023

Kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör eğitim sektörüdür. En düşük oranlı sektör ise su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri

sektörüdür. Türkiye genelinde ilk sırada yüzde 37,7 ile eğitim sektörü yer almaktadır. Eğitim sektöründeki yaklaşık her 3 işyerinden 1'inin kısmi zamanlı çalışanı bulunmaktadır.

Mevcut istihdamda ağırlığını hissettiren imalat ile toptan ve perakende ticaret sektörlerinde ise Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışanı olan işyeri oranı sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 8,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6: Sektörlere Göre E-Ticaret Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Bilgi ve iletişim	24,6%	23,5%	27,6%	24,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	21,2%	12,7%	11,3%	20,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	15,7%	20,4%	32,1%	17,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18,4%	15,0%	10,2%	16,7%
Toptan ve perakende ticaret	14,8%	19,2%	31,5%	15,7%
İmalat	9,8%	12,2%	14,9%	10,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	9,7%	14,3%	19,5%	10,3%
İnşaat	6,3%	9,0%	6,2%	6,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	7,8%	3,1%	4,9%	6,4%
Diğer hizmet faaliyetleri	5,3%	6,2%	8,1%	5,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4,7%	6,9%	10,3%	5,1%
Ulaştırma ve depolama	4,1%	8,4%	12,3%	4,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,9%	8,1%	9,9%	4,3%
Su temini;kanalizasyon,atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,6%	5,7%	4,3%	3,9%
Eğitim	3,4%	4,1%	3,7%	3,6%
Madencilik ve taş ocakçılığı	2,9%	2,5%	3,9%	3,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,4%	2,9%	4,7%	1,9%
Genel Toplam	10,6%	13,3%	17,1%	11,2%

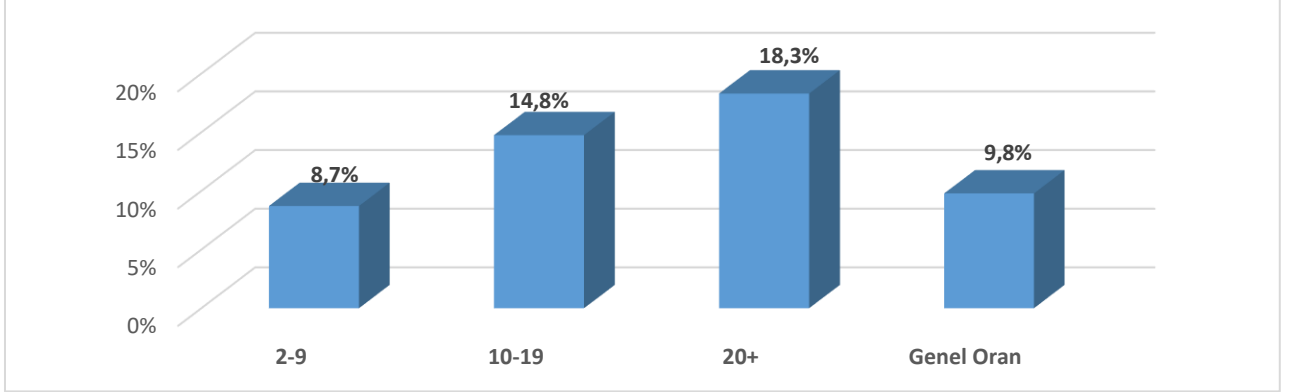
Kaynak: İPA 2023

Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinde işverenlerin sadece yüzde 11,2'sinin e-ticaret yaptığı gözlemlenmiştir. En fazla e-ticaret yapan sektör yüzde 24,8 ile bilgi ve iletişim sektörü iken en az e-ticaret yapan sektör yüzde 1,9 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür.

Yatırımların ekonomilerin büyüme ve kalkınma süreçlerinin desteklenmesinde etkili araçlar olmasından hareketle araştırma kapsamında yatırım planlamasına özellikle yer verilmiş ve bu kapsamda gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerine dair veriler

derlenmiştir. Buna göre işverenlerin yüzde 9,8'i gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı

Kaynak: İPA 2023

İşverenlerin yatırım planları işyerlerinin büyüklüklerine göre değişmektedir. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yatırım planlayan işyeri oranı yüzde 8,7 iken 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 14,8 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 18,3'tür.

Tablo 7: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Sektör Ortalaması
Madencilik ve taş ocakçılığı	14,1%	19,2%	18,5%	16,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9,8%	15,8%	30,4%	15,4%
İmalat	13,0%	19,8%	23,2%	15,1%
Bilgi ve iletişim	12,8%	17,7%	20,2%	14,1%
İnşaat	11,3%	17,0%	20,0%	12,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	9,9%	13,3%	14,0%	10,4%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7,8%	18,4%	16,0%	10,1%
Eğitim	9,3%	11,2%	11,1%	10,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9,5%	12,2%	9,5%	9,7%
Toptan ve perakende ticaret	8,7%	13,5%	17,8%	9,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	7,7%	17,7%	14,4%	8,3%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	7,3%	10,2%	9,7%	7,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5,5%	11,8%	11,2%	6,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	6,1%	7,7%	13,0%	6,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5,8%	5,5%	7,2%	5,8%
Diğer hizmet faaliyetleri	5,3%	10,7%	8,3%	5,6%
Ulaştırma ve depolama	4,6%	11,9%	15,6%	5,3%
Genel Toplam	8,7%	14,8%	18,3%	9,8%

Kaynak: İPA 2023

Gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise sektörler arası farklılıklar göze çarpmaktadır. Ülke genelinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin en yüksek oranda madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe olduğu görülmektedir. Bu sektörü sırasıyla elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile imalat sektörleri takip etmektedir. İşyerleri içerisinde en yüksek yatırım planı yapma oranı ise yüzde 30,4 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe yer alan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindedir. En düşük yatırım yapma planı oranı ise yüzde 4,6 ile ulaştırma ve depolama sektöründe faaliyet sürdüren 2-9 çalışanı olan işyerlerindedir.

Tablo 8: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı

İşyeri Büyüklüğü	İlave Yatırım	Stratejik Yatırım	Teknolojik Yatırım	Diğer
2-9	66,6%	16,4%	22,4%	17,0%
10-19	71,8%	21,4%	20,2%	19,4%
20+	70,0%	17,8%	24,3%	17,3%
Genel Oran	67,6%	17,1%	22,4%	17,3%

Kaynak: İPA 2023

Gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin yatırım türlerine göre dağılımı incelendiğinde; tüm işyeri büyüklüklerinde işyerlerinin yüzde 67,6'sı ilave yatırım³, yüzde 22,4'ü teknolojik yatırım⁴, yüzde 17,3'ü diğer yatırım ve yüzde 17,1'i ise stratejik yatırım⁵ türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Türkiye genelinde sayısal olarak en fazla yatırım planlaması olan ilk 10 il sırasıyla; İstanbul, Bursa, İzmir, Konya, Ankara, Sakarya, Antalya, Mersin, Trabzon ve Balıkesir iken; Türkiye genelinde ildeki yatırım planlayan işyeri sayısının toplam işyeri sayısına bölünmesi ile hesaplanan yatırım potansiyeli⁶ en yüksek olan ilk 10 il sırasıyla; Şırnak (%49,1), Kırklareli (%40,4), Bingöl (%31,9), Amasya (%28,9), Sivas (%28,3), Kilis (%27,4), Bartın (%25), Çorum (%24,4), Giresun (%23,9) ve Rize'dir(%23,8).

Yatırım planlayan iller içerisinde en fazla sayıda teknolojik yatırım planlayan ilk on il İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Konya, Antalya, Kırklareli, Mersin, Kayseri ve Gaziantep iken oransal olarak en fazla teknolojik yatırım planlayan ilk on il sırasıyla; Karaman, Düzce, Artvin,

³ Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs. alımı veya kiralınmasıdır.

⁴ Mevcut makine, teçhizatın teknolojik olarak yenilenmesi kapsamındaki yatırımlardır.

⁵ İşyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetlerini içermektedir.

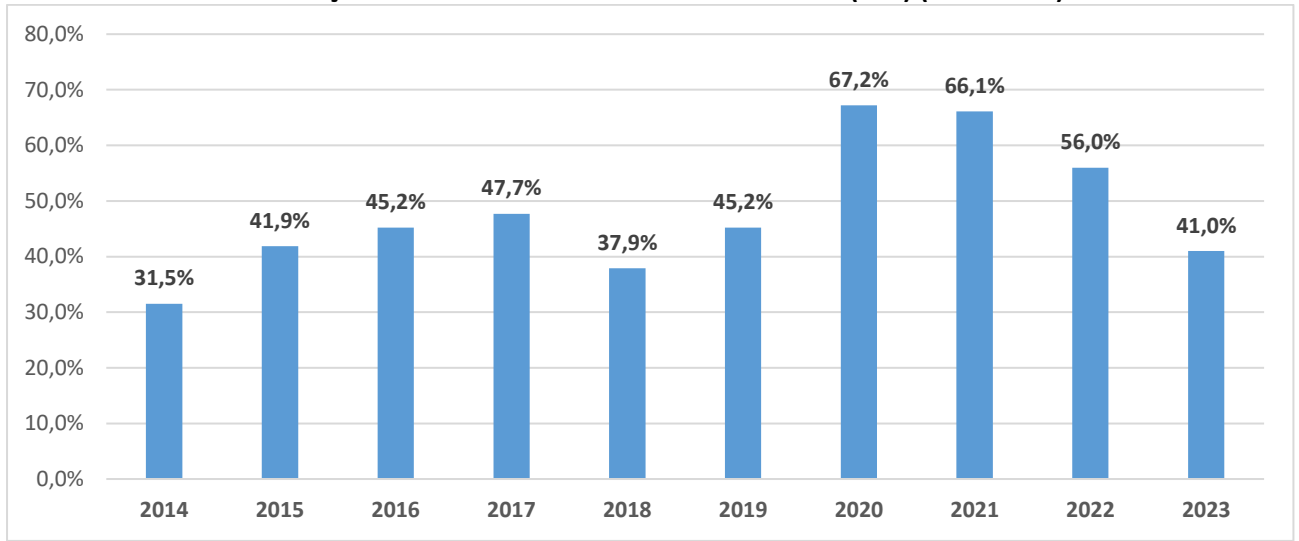
⁶ İldeki yatırım planlayan işyeri sayısı/ildeki toplam işyeri sayısı.

Erzincan, Kilis, Erzurum, Osmaniye, Kastamonu, Kayseri ve Kırklareli illeridir. En fazla sayıda stratejik yatırım planlayan ilk on il; İstanbul, Bursa, Ankara, İzmir, Antalya, Trabzon, Balıkesir, Mersin, Sivas ve Manisa iken oransal olarak ilk on il sırasıyla; Bilecik, Çankırı, Osmaniye, Şanlıurfa, Aksaray, Ordu, Artvin, Sivas, Niğde ve Elâzığ illeridir.

1.2. İŞKUR HİZMETLERİNDEN YARARLANMA DURUMU

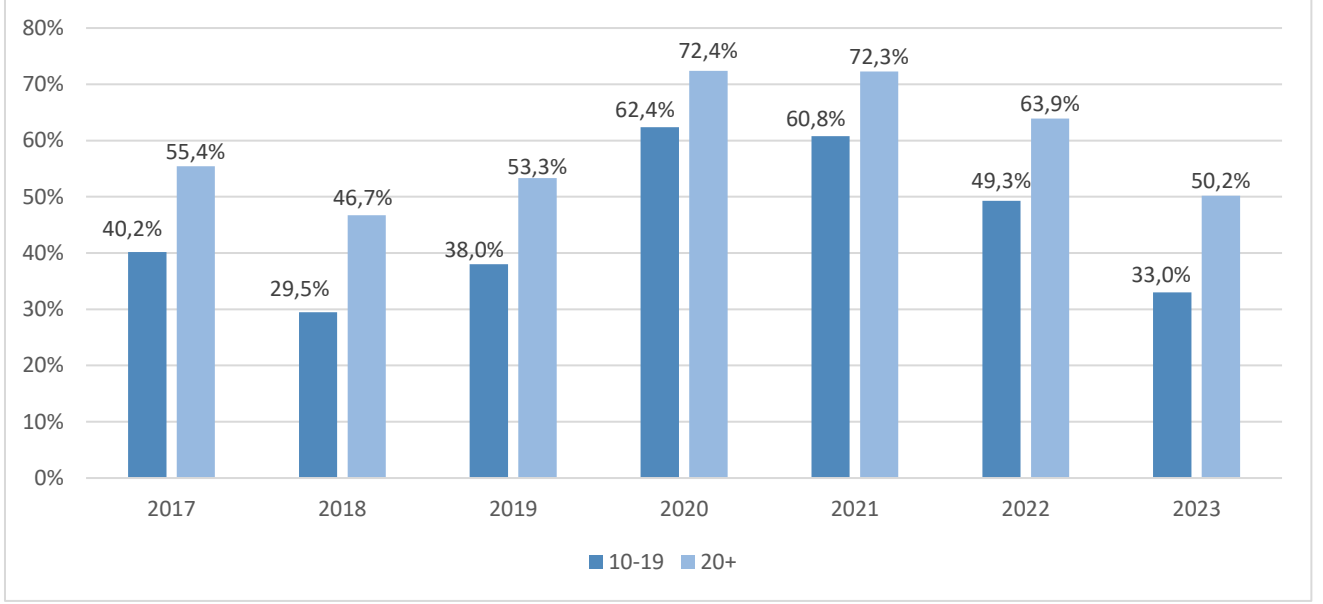
Çalışma kapsamında işyerlerine son 1 yıl içinde İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanıp yararlanmadığı sorulmuştur.

Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+) (2014-2023)

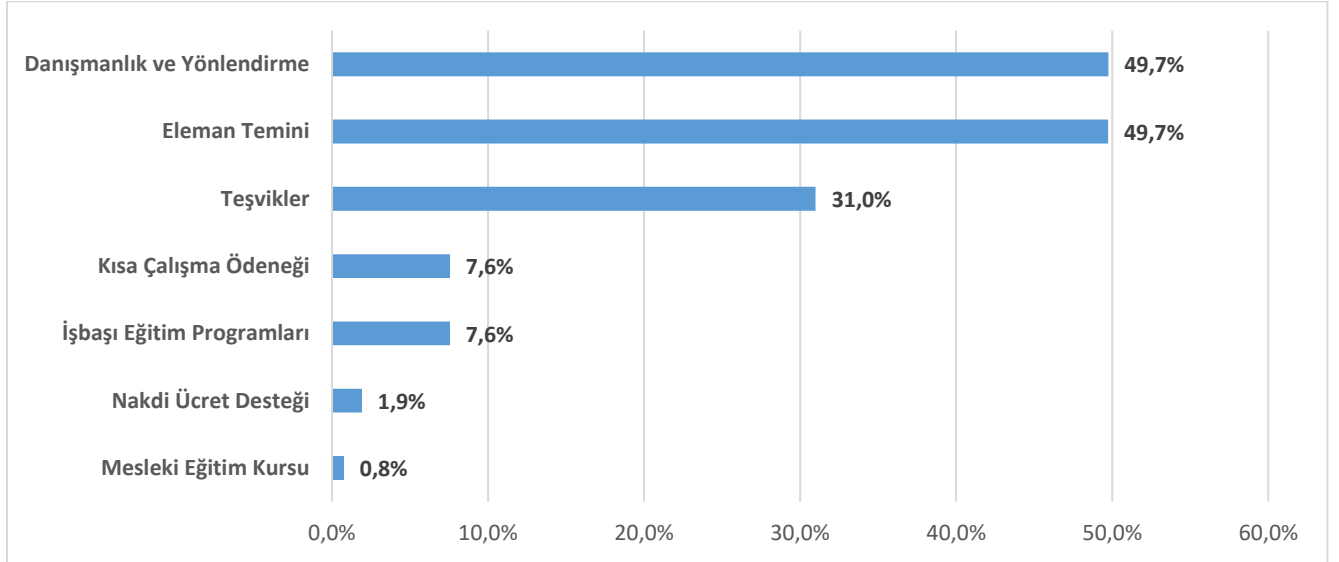

Kaynak: İPA 2014-2023

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden yüzde 41'i son bir yıl içinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. 2020-2021 yıllarında bu oranın en yüksek seviyelerde bulunmasının temel sebeplerinden biri İŞKUR'un pandemi süresince işverenlere sunmuş olduğu pasif işgücü piyasası programları çerçevesinde Kısa Çalışma Ödeneğinden yararlanma durumudur.

Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları**Kaynak:** İPA 2017-2023

İşyeri büyüklüğü arttıkça İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının da arttığı anlaşılmaktadır. İşyerleri içerisinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri İŞKUR hizmetlerinden daha fazla oranda faydalanmaktadır.

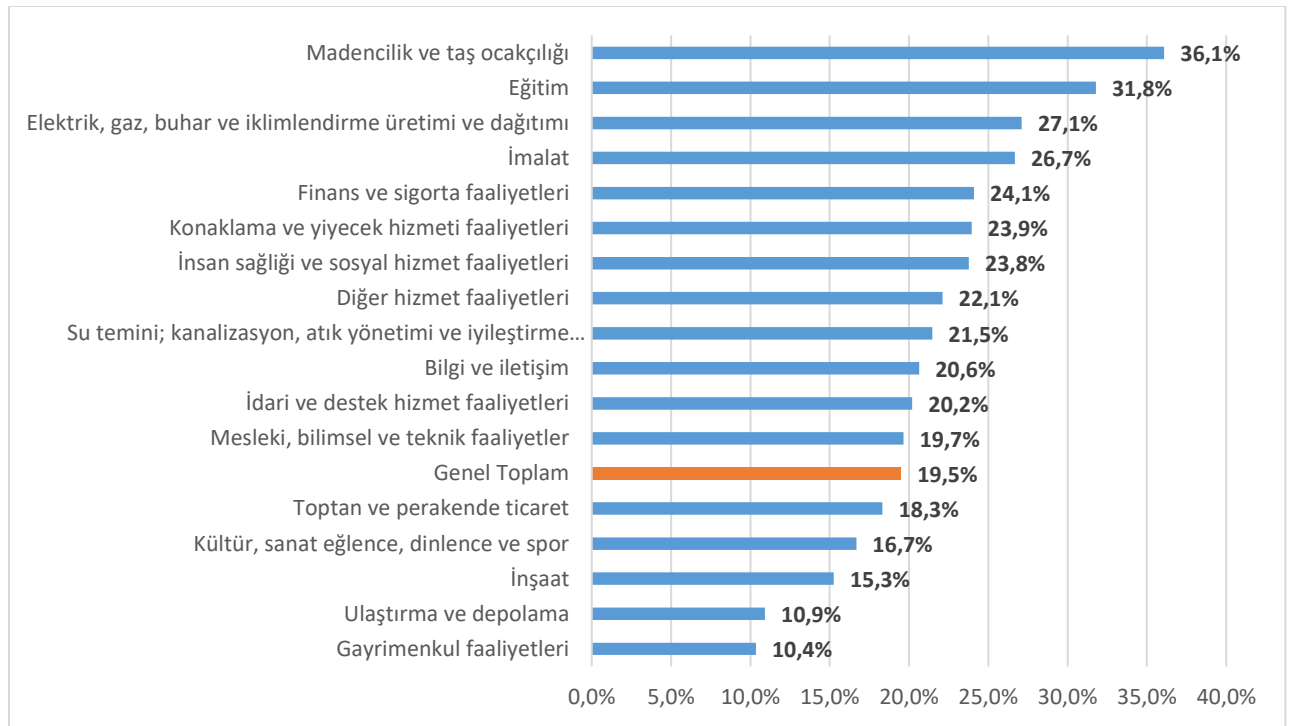
Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (2+)**Kaynak:** İPA 2023

Türkiye genelinde araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 19,5'i İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İŞKUR faaliyetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 49,7'si

danışmanlık ve yönlendirme hizmetinden ve yine aynı oranda eleman temini hizmetinden faydalanmıştır. Teşviklerin de Kurumumuzun işverenler tarafından sıkça yararlanılan bir İŞKUR hizmeti olduğu görülmüştür.

Mesleki eğitim kursu, nakdi ücret desteği, işbaşı eğitim programları ve kısa çalışma ödeneği en az faydalanılan İŞKUR hizmetleri olarak sıralanmaktadır. İŞKUR hizmetlerinden en fazla yararlanan sektörler⁷ sırasıyla madencilik ve taş ocaklığı, eğitim, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, imalat, finans ve sigorta faaliyetleri, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, diğer hizmet faaliyetleri, su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme... Bilgi ve iletişim, idari ve destek hizmet faaliyetleri, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, genel toplam, toptan ve perakende ticaret, kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor, inşaat, ulaştırma ve depolama, gayrimenkul faaliyetleri.

Grafik 5: Sektörlerin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

Kaynak: İPA 2023

Ülke genelinde 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde sektörlere göre hangi İŞKUR hizmetlerinden faydalandığına bakıldığında; mesleki eğitim kursu, nakdi ücret desteği, kısa çalışma ödeneği ve işbaşı eğitim programlarından faydalanma oranlarının çok düşük olduğu gözlenmektedir.

⁷ Sektör içerisinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyeri sayısı/Sektördeki toplam işyeri sayısı

İŞKUR'un işgücü piyasası araştırması özelinde elde ettiği veriler ile; işletmelerin İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığına yönelik on iki bağımsız değişken kullanılarak lojistik regresyon⁸ analizi gerçekleştirilmiştir.

Bağımlı Değişken (Karar Değişkeni)

Y_i : Hizmetlerden Yararlanma

Bağımsız Değişkenler

X_1 : Ihracat

X_2 : PartTimeCalisan

X_3 : AcikIsVarmi

X_4 : IstihdamArtisVarmi

X_5 : IstihdamAzalisVarmi

X_6 : TGCMVarmi

X_7 : Vardiya

X_8 : Arge

X_9 : Yatirim

X_{10} : ETicaretHizmetSatisi

X_{11} : EngelliIstihdam

X_{12} : UzaktanCalismaYapiliyorMu

Lojistik Regresyon Modeli:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + \beta_{11} X_{11} + \beta_{12} X_{12}$$

Lojistik regresyon analizi sonucunda elde edilen katsayılarla elde edilen model aşağıdaki gibidir.⁹

$$Y_i = -0.851 + 0.212X_1 + 0.041X_2 + 0.787X_3 + 0.133X_4 - 0.089X_5 + 0.277X_6 + 0.373X_7 + 0.203X_8 + 0.239X_9 + 0.205X_{10} + 1.025X_{11} - 0.407X_{12}$$

Lojistik Regresyon Analizinin Bulguları:

- “İhracat” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.24 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde ihracat yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

⁸ Lojistik regresyon, sınıflandırma modellerindeki en önemli temel algoritmalarından biridir. Lojistik regresyon, ikili bir sonucu belirleyen (sadece iki olası sonucun olduğu) bir veya daha fazla bağımsız değişkenin bulunduğu bir veri kümesini analiz etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir.

⁹ Sonuçlar Python programı üzerinden elde edilmiştir.

- “PartTimeCalisan” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.04 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)

- “AcikIsVarmi” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 2.19 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen şuan işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz sorusunun yanıtları Hayır= 0 , Evet = 1’den oluşmaktadır.)

- “İstihdamArtisVarmi” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.14 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) net istihdam artışı bekliyor musunuz sorusunun yanıtları Fikrim Yok = 0, Hayır = 1 , Evet = 2 ‘den oluşmaktadır.)

- “İstihdamAzalisVarmi” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını yüzde 9 azaltmaktadır.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) net istihdam azalışı bekliyor musunuz sorusunun yanıtları Fikrim Yok = 0, Hayır = 1, Evet = 2 ‘den oluşmaktadır.)

- “TGCMVarmi” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.32 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Son 1 yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)

- “Vardiya” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.45 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Arge” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.22 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Ar-Ge çalışması yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Yatirim” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.27 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)

- “ETicaretHizmetSatışı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.23 katına yükseltmektedir.
(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde E-Ticaret (internet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)
- “Engellistihdam” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 2.78 katına yükseltmektedir.
(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Engelli personel istihdam ediyor musunuz sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)
- “UzaktanCalismaYapiliyormu” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını yüzde 33 azaltmaktadır.
(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde uzaktan çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0, Evet = 1’den oluşmaktadır.)

ÖZET BULGULAR

Engelli istihdam eden işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işyerlerinin 2.78 katıdır. Bunun da temel nedeni mevzuattan kaynaklı engelli istihdam yükümlülüğü olan işletmelerin İŞKUR’a bildirim zorunluluğudur.

Açık işi olan işletmelerin diğer işletmelere kıyasla İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı 2.19 katına yükselmektedir.

Vardiya yapan işletmelerin diğer işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı yüzde 45 daha fazladır. Bu da vardiya yapan iş yerlerinin İŞKUR hizmetlerini daha fazla tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

Eleman temininde güçlük çekilen işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre yüzde 32 daha fazladır. Dolayısıyla açık işi olan ve eleman temininde güçlük çeken işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden daha fazla faydalandığı görülmektedir.

Yatırım yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı yüzde 27 daha fazladır. Bunun da temel nedeni büyüme hedefinde olan işletmelerin İŞKUR ile daha yakın temas halinde olmasıdır.

İhracat yapan işletmelerin yapmayan işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı yüzde 24 daha fazladır.

Ar-ge faaliyetinde bulunmayan işletmelerin Ar-ge faaliyetinde bulunan işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı yüzde 22 daha azdır.

E-ticaret yoluyla mal veya hizmet satışı yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre yüzde 23 daha fazladır.

Uzaktan çalışma yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere kıyasla yüzde 33 azalmaktadır. İŞKUR idari kayıtlarında yer alan açık işlere bakıldığında uzaktan çalışma seçeneğinin az oluşu bu sonucu desteklemektedir. Uzaktan çalışma yapan sektörler bakıldığında ilk iki sırada bilgi ve iletişim sektörü ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörleri gelmektedir. Bu sektörlerin kendi işe alım süreçlerini kullanması sonucu İŞKUR faaliyetlerinden yararlanma olasılıkları azalmaktadır.

İstihdam azalışı beklenen şirketlerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı yüzde 9 azalmaktadır.

1.3. MEVCUT İSTİHDAM VERİLERİ

Bu başlık altında araştırma kapsamına giren işyerlerinde istihdamda olanlara ilişkin verilere yer verilecek ve çalışanların sektörlere göre dağılımları analiz edilecektir.

Tablo 9: Sektörlere Göre İstihdam Durumu

Sektör	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
İmalat	3.638.875	1.311.972	4.950.847
Toptan ve perakende ticaret	2.543.448	1.277.991	3.821.440
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	940.874	465.697	1.406.571
Ulaştırma ve depolama	1.048.715	237.852	1.286.568
İnşaat	1.017.876	147.719	1.165.594
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	834.218	330.369	1.164.587
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	441.695	288.903	730.598
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	152.028	272.890	424.917
Eğitim	146.917	219.031	365.948
Bilgi ve iletişim	235.580	123.625	359.205
Diğer hizmet faaliyetleri	166.339	127.854	294.193
Finans ve sigorta faaliyetleri	119.876	113.341	233.217
Madencilik ve taş ocaklığı	128.645	10.826	139.470
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	119.123	16.652	135.775
Gayrimenkul faaliyetleri	80.781	41.531	122.313
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	74.552	12.580	87.132
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	56.784	28.329	85.113
Genel Toplam	11.746.326	5.027.162	16.773.488

Kaynak: İPA 2023

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde; araştırma kapsamındaki işyerlerinde 5 milyon 27 bin 162'si kadın, 11 milyon 746 bin 326'sı erkek olmak üzere toplam 16 milyon 773 bin 488 kişi çalışmaktadır. Mevcut istihdam sayısı, Sosyal Güvenlik Kurumu verileri ile karşılaştırıldığında benzer sonuca ulaşılmaktadır. 2023 Temmuz döneminde 4/a kapsamında 17 sektörde yer alan 2+ istihdamın 15 milyon 37 bin 392 kişi olduğu görülmektedir.¹⁰ Araştırma sonuçları ile idari kayıtlar yüksek oranda uyumaktadır.

¹⁰ SGK, 2023 Temmuz Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında Zorunlu Sigortalıların Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı.

Tablo 10: Çalışan Sayılarının İPA ve SGK Verileri Kapsamında Karşılaştırılması

Sektör	Çalışan İPA	Çalışan SGK*
İmalat	4.950.847	4.233.598
Toptan ve Perakende Ticaret	3.821.440	2.310.472
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.406.571	1.271.802
Ulaştırma ve Depolama	1.286.568	917.621
İnşaat	1.165.594	1.769.689
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1.164.587	1.336.265
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	730.598	634.919
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	424.917	863.595
Eğitim	365.948	488.989
Bilgi ve İletişim	359.205	263.698
Diğer Hizmet Faaliyetleri	294.193	207.241
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	233.217	166.734
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	139.470	147.203
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	135.775	112.154
Gayrimenkul Faaliyetleri	122.313	112.073
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	87.132	123.658
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	85.113	77.681
Toplam	16.773.488	15.037.392

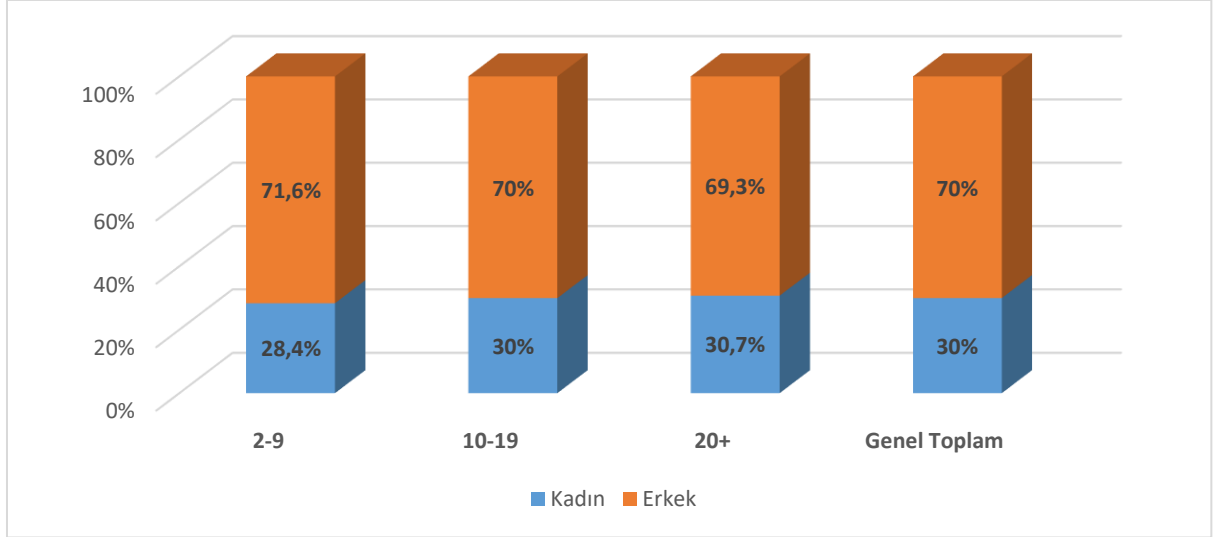
Kaynak: 2023 İPA-SGK 2023 Temmuz

* SGK verileri Kamu ve Özel sektörde 4A statüsünde çalışan sigortalı sayısı iken, İPA örnekleminde Kamu İşyerleri dahil değildir. Bu nedenle devlet okulları ve devlet hastaneleri gibi kamu işyerleri örnekleimde yer almamaktadır. İPA kapsamında çalışan sayıları elde edilirken, işverenden kayıtlı veya kayıt dışı çalışan ayrımı yapması beklenmemektedir.

Araştırma kapsamında tespit edilen çalışanların yüzde 70'i erkeklerden yüzde 30'u ise kadınlardan oluşmaktadır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve eğitim sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. Diğer sektörlerin tümünde erkek çalışan sayısı, kadın çalışan sayısından fazladır. En fazla çalışanı olan üç sektör sırasıyla imalat, toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörleridir. Çalışanların yüzde 29,5'i imalat sektöründedir. En az çalışanı bulunan sektör ise kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörüdür.

İşyeri büyüklüklerine göre işyeri ve çalışan sayıları incelendiğinde; işyeri sayısı en fazla 2-9 arası çalışanı olan işyerlerindeyken, çalışan sayısı en fazla 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bulunmaktadır.

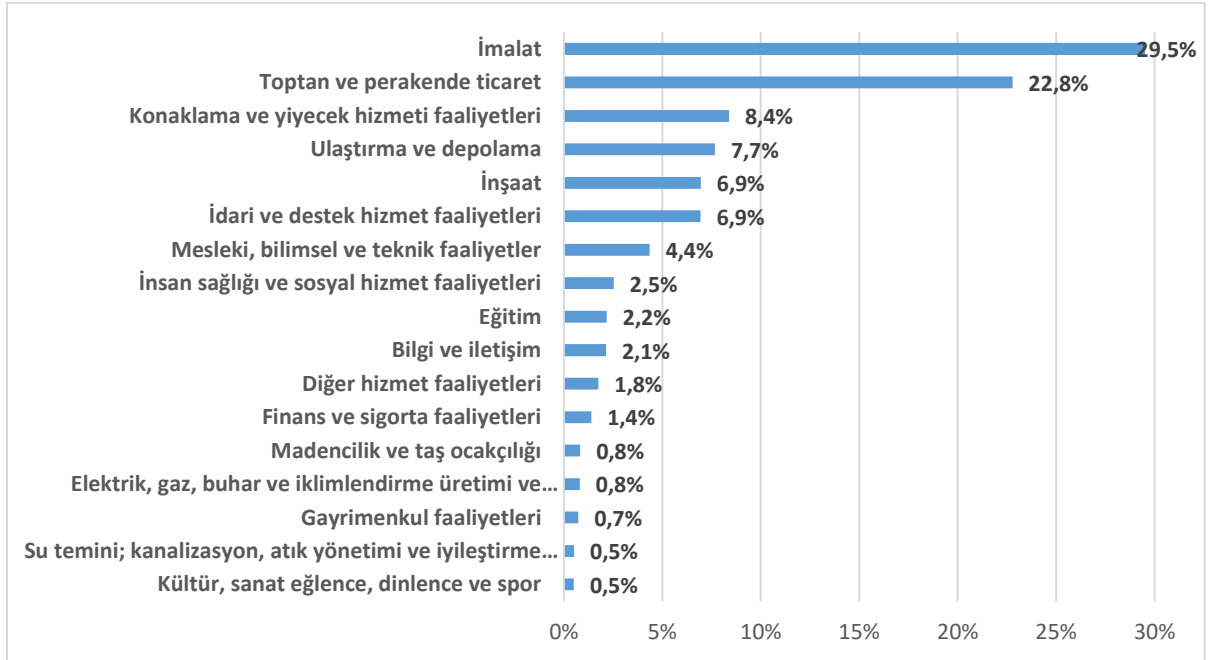
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2023

Bütün işyeri büyüklüklerinde yaklaşık her 10 çalışandan 7'si erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleridir. Bu sonuç değerlendirilirken bu çalışmanın özel sektör işyerlerini kapsadığı dikkate alınmalıdır.

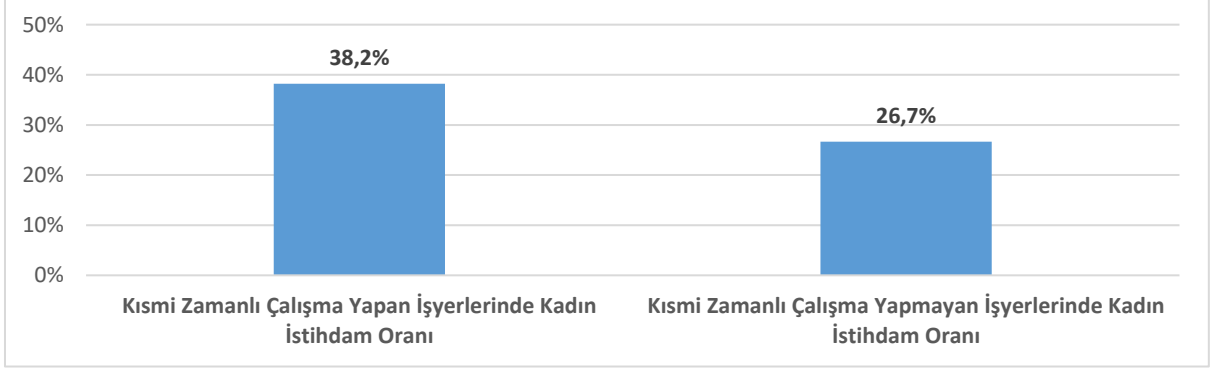
Grafik 7: Çalışanların Sektörel Dağılımı

Kaynak: İPA 2023

Sektörlere göre çalışanların toplam istihdam içindeki yüzdesine bakıldığında en fazla istihdam imalat sektöründedir. Bunu toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. En az istihdama sahip olan sektör kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörüdür.

Grafik 8: Kısmi Zamanlı Çalışma Durumuna Göre Kadın İstihdamı

Kaynak: İPA 2023

Yukarıda yer alan grafikte kısmi zamanlı çalışmanın işyerlerindeki kadınların çalışma oranları üzerindeki etkisi görülmektedir. Buna göre kısmi zamanlı çalışma yapılan işyerlerindeki kadın istihdamının, kısmi zamanlı çalışma yapılmayan işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

2. AÇIK İŞLER

İşgücü Piyasası Araştırmasında, açık iş tanımı; henüz ortaya çıkmış ve doldurulmamış, işverenin işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda işgücü piyasası araştırmalarında işyeri bilgi formunun uygulanması sırasında açık işler; işyerinde fiilen ihtiyaç duyulan ve aktif arama kanalı ile aranılan meslekleri ifade etmektedir.

İşgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bir gösterge olan açık işler, işgücü talebine yönelik olarak politikalar planlanırken başvuru önemli bir veri kaynağını ifade etmektedir. İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya çıkarmakta temininde güçlük çekilen meslekler ile açık iş verileri en önemli göstergelerdir. Açık iş oranı hakkındaki veriler işgücü yetiştirme programlarının cari ihtiyaçlara daha duyarlı hale getirilmesini sağlama ve işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği belirleme konularında fayda sağlamaktadır.

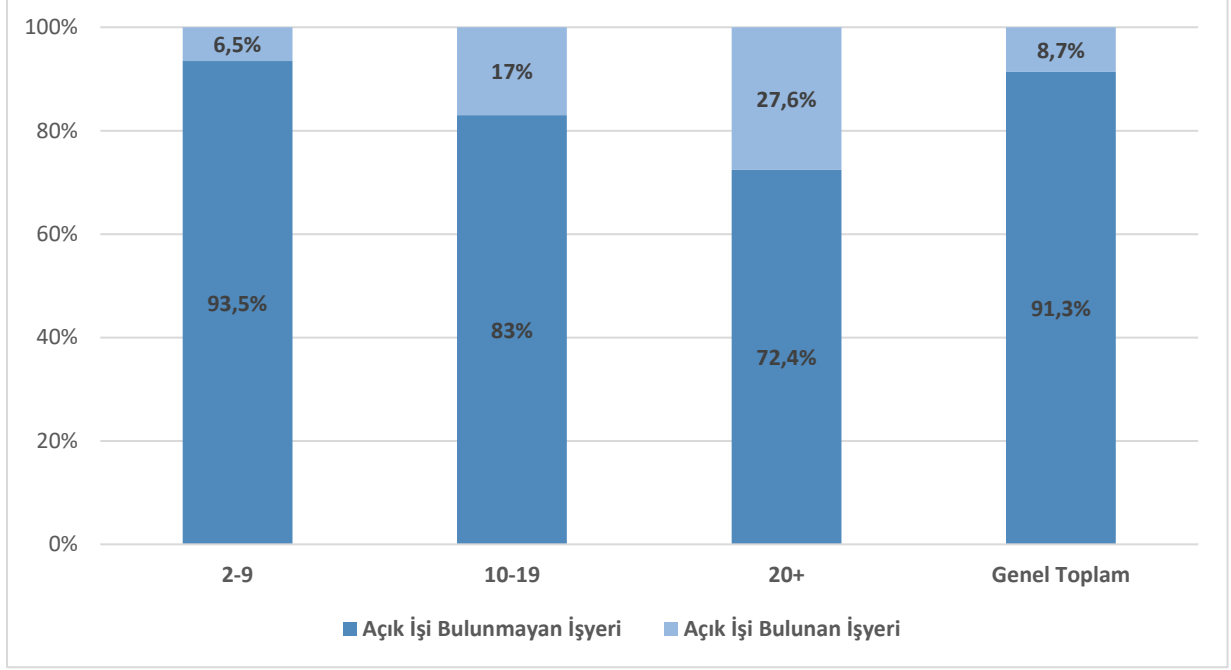
Araştırma kapsamında işyerlerine 2023 yılı 5 Haziran-14 Temmuz tarihleri arasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Böylelikle ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin personel ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler ve açık işleri hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Kurum, idari kayıtlarında iş taleplerini cinsiyet ayrımı olmadan toplamaktadır. Ancak bu çalışma veri üretmeye yönelik bir araştırma olduğundan işverenlere açık işlerde cinsiyet tercihi olup olmadığı da sorulmuştur. Bu sayede kadın istihdamına yönelik eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Seçenekler arasında cinsiyet önemli değil seçeneği de yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 635 bin 752 işyerinden 141 bin 691 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve bu işyerlerinde toplam 461 bin 179 kişilik açık iş olduğu verisine ulaşılmıştır. 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindeki açık iş sayısı, bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında yüzde 19 oranında artmıştır.

2023 yılı İPA kapsamındaki 2 ve üzeri çalışanı olan her 100 işyerinden 8,7'sinde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 6,5'inde, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 17'sinde açık iş bulunmakta olup 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 27,6'ya çıkmaktadır.

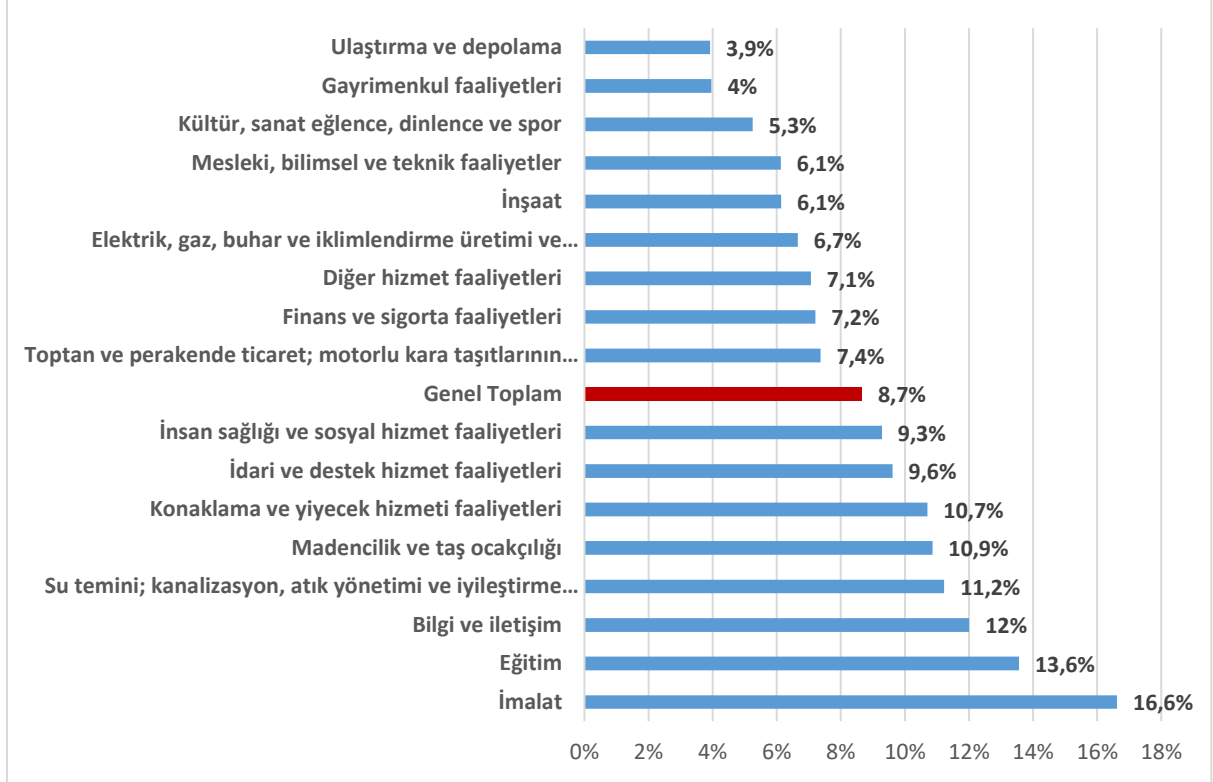
Grafik 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları

Kaynak: İPA 2023

2022 yılına göre (yüzde 7,4) bu yıl 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık işi olan işyeri oranı 1,3 puan artmıştır. İşyeri büyüklükleri açısından geçen yıl ile karşılaştırıldığında ise 2-9 çalışanı olan işyerlerinde 1 puan, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde 1,2 puan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde 3 puan arttığı görülmüştür.

10 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık işi olan işyeri oranı 2021 yılında yüzde 14 iken 2022 yılında 5,9 puan artarak yüzde 19,9 yükselmiştir. 2023 yılına gelindiğinde ise bu oran yüzde 21,9'a yükselmiştir.

Grafik 10: Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı**Kaynak:** İPA 2023

Açık işi olan işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı, işyerlerinin açık iş verme potansiyelini göstermektedir. En yüksek oranda açık işi olan işyerleri imalat sektöründedir. Söz konusu sektörde yer alan işyerlerinin yüzde 16,6'sında açık iş bulunmaktadır. İmalat sektöründe 2-9 çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 12,3, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 21 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri için yüzde 37,3 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında ülkemizde açık işi bulunan işyeri oranının en fazla olduğu imalat sektörünü sırasıyla eğitim ile bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir. İmalat sektöründe 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde işyerlerinin yüzde 37,3'ünün açık işi bulunmasına rağmen bu oran inşaat sektöründe yüzde 12'lere kadar düşmektedir. İnşaat sektöründe açık işi olan işyeri oranının düşük olmasında mevsimselliğin etkisinin bulunduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 11: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
İmalat	71.916	21.604	107.254	200.773
Toptan ve perakende ticaret	43.609	17.596	24.653	85.859
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22.123	7.869	14.910	44.902
Ulaştırma ve depolama	10.163	3.663	10.298	24.123
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2.623	3.070	17.743	23.436
İnşaat	10.582	3.590	7.041	21.212
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8.742	1.891	3.696	14.329
Diğer hizmet faaliyetleri	9.138	1.353	1.189	11.680
Eğitim	4.223	2.121	2.250	8.594
Bilgi ve iletişim	2.727	1.288	4.527	8.542
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.490	1.624	3.370	6.483
Finans ve sigorta faaliyetleri	915	273	2.156	3.344
Gayrimenkul faaliyetleri	700	473	1.501	2.674
Madencilik ve taş ocaklığı	232	331	1.032	1.595
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	626	258	517	1.401
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	439	249	595	1.283
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	175	82	692	948
Genel Toplam	190.422	67.334	203.423	461.179

Kaynak: İPA 2023

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerin sektörel dağılımına bakıldığında birinci sırayı yüzde 43,5 oranıyla imalat sektörü almaktadır. İkinci sırada yüzde 18,6 oranıyla toptan ve perakende ticaret sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 9,7 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü bulunmaktadır. Her 10 açık işten yaklaşık 7'si (yüzde 72) bu üç sektöre aittir. Alınan açık işlerde en düşük paya sahip olan sektör ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörüdür.

2022 yılına göre 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde açık iş sayısı yaklaşık 74 bin kişi artmıştır. Artışta başı çeken sektör 49 bin 633 ile imalat olurken, sektördeki açık iş kapasitesinin yüzde 32,8 oranında arttığı görülmektedir. Buna karşın önceki yıla göre açık iş sayısı daha az artan sektörlerin başında su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, finans ve sigorta faaliyetleri ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörleri gelmektedir. Söz konusu sektörlerde bu yıl yaklaşık bin kişilik açık iş artışı oluşmuştur.

Tablo 12: Yıllara ve Sektörlere Göre Açık İş Sayısı (10+)

Sektör/Yıl	2019	2020	2021	2022	2023
İmalat	63.645	55.540	64.633	109.299	128.857
Toptan ve perakende ticaret	25.263	21.079	20.264	38.121	42.249
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	19.442	4.251	7.455	24.009	22.779
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9.325	15.643	12.569	18.119	20.813
Ulaştırma ve depolama	5.956	8.412	5.293	11.592	13.960
İnşaat	4.656	3.322	4.039	9.236	10.631
Bilgi ve iletişim	4.112	2.371	2.795	4.377	5.815
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3.426	2.817	3.181	5.954	5.587
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3.283	2.660	4.008	4.606	4.994
Eğitim	3.278	1.164	2.256	2.589	4.371
Diğer hizmet faaliyetleri	1.773	1.148	885	2.301	2.542
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.502	696	1.107	1.516	2.429
Gayrimenkul faaliyetleri	657	622	398	632	1.974
Madencilik ve taş ocaklığı	3.013	675	933	1.453	1.363
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	242	321	372	631	844
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	642	63	150	1.265	775
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	467	216	526	606	774
Genel Toplam	150.682	121.001	130.861	236.305	270.757

Kaynak: İPA 2023

Yukarıdaki tabloda 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin son beş yıldaki açık iş sayıları verilmiştir. Pandemi döneminde alınan açık iş sayılarında düşüş görülmekle birlikte 2022 yılından itibaren başlayan açık iş sayılarındaki artış dikkat çekmektedir.

Tablo 13: Mesleklere Göre Açık İşler

En Fazla Açık İş Olan İlk 20 Meslek	
Makineci (Dikiş)	Mutfak Görevlisi
Garson (Servis Elemanı)	Argon Kaynakçısı
Satış Danışmanı/Uzmanı	Aşçı
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Paketleme İşçisi
Temizlik Görevlisi	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Gazaltı Kaynakçısı	Motosikletli Kurye
Konfeksiyon İşçisi	Ön Muhasebeci
Akaryakıt Satış Elemanı	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Ark Kaynakçısı	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı
Şoför-Yük Taşıma	Depo İşçisi

Kaynak: İPA 2023

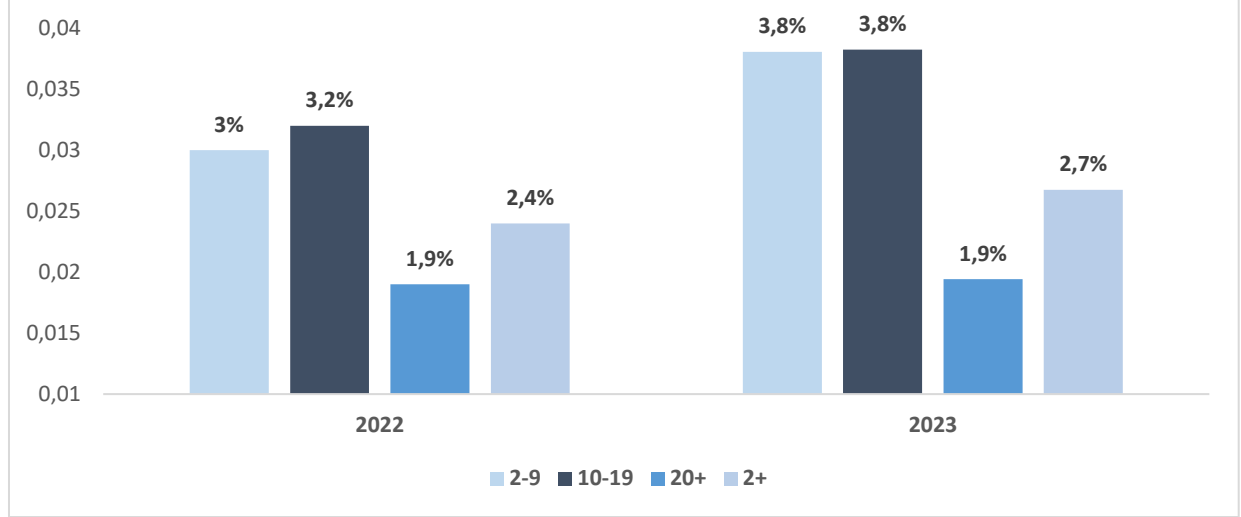
Araştırma kapsamında açık işler meslek bazında da incelenmiştir. Buna göre en fazla açık işi olan meslekler sırasıyla makineci (dikiş), garson (servis elemanı), satış danışmanı/uzmanı meslekleridir.

Tablo 14: Son 5 Yılda En Fazla Açık İş Olan İlk 10 Meslek

2019	2020	2021	2022	2023
Makineci (Dikiş)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilci	Konfeksiyon İşçisi	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı	Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Satış Danışmanı	Makineci (Dikiş)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Satış Danışmanı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)
Üretim İmal İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Satış Danışmanı	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi
Temizlik Görevlisi	Paketleme İşçisi	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Temizlik Görevlisi
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Ambar/Depo Görevlisi	Düz Dikiş Makineci	Düz Dikiş Makineci	Satış Danışmanı
Pazarlamacı	Düz Dikiş Makineci	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Sevkiyat Görevlisi	Motosikletli Kurye	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Konfeksiyon İşçisi	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Turizm ve Otelcilik Elemanı	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Paketleme İşçisi
Kasiyer	Gazaltı Kaynakçısı	Paketleme İşçisi	Paketleme İşçisi	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı

Kaynak: İPA 2019-2023

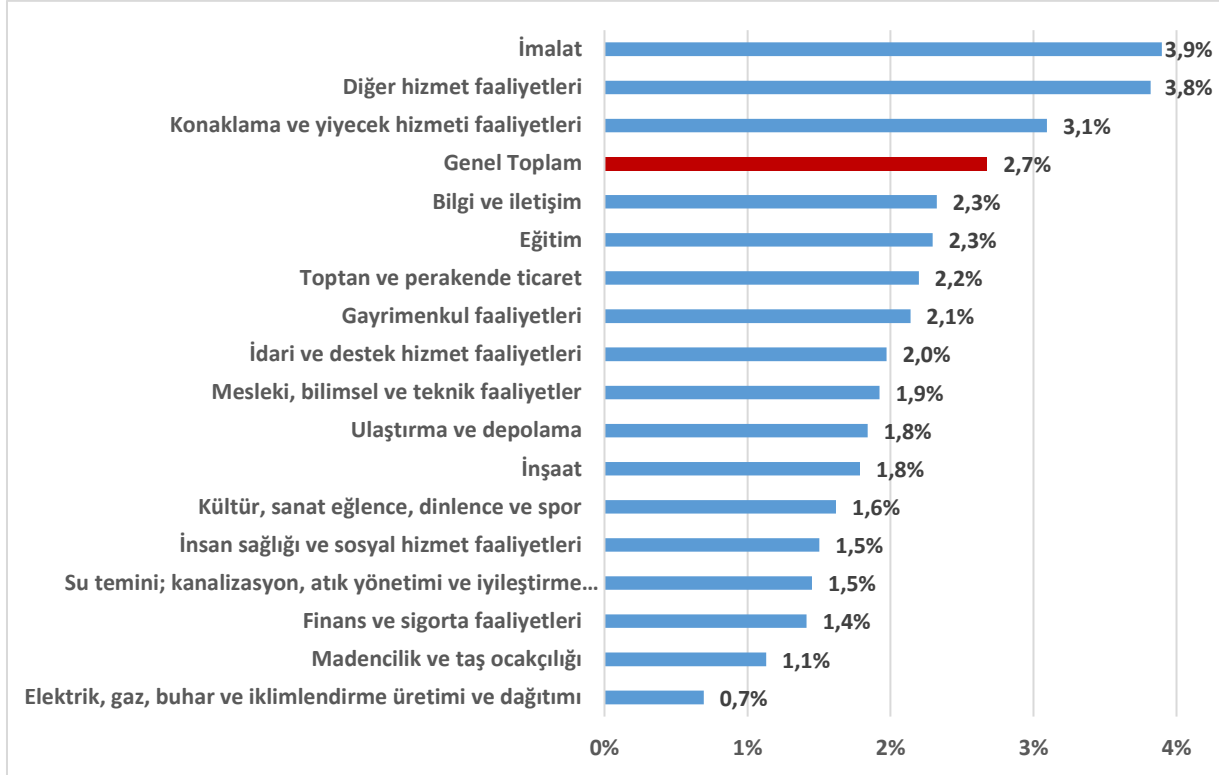
Yukarıdaki tabloda son 5 yılın en fazla açık işi olan meslekleri belirtilmiştir. İlk sıralarda genellikle makineci (dikiş) mesleğinin yer aldığı dikkat çekmektedir.

Grafik 11: Açık İş Oranı (2022-2023)

Kaynak: İPA 2022-2023

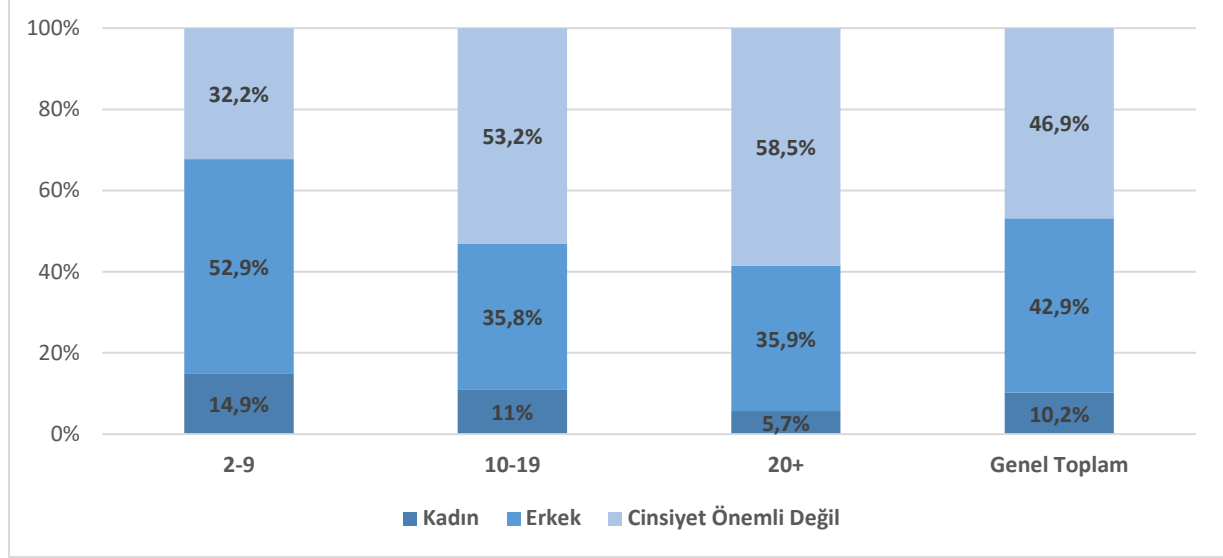
Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile açık iş oranı hesaplanmaktadır. Bu kapsamda 2023 yılında ülke geneli 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,8, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yine yüzde 3,8 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise açık iş oranı ise yüzde 1,9 olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılına göre 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde (yüzde 2,4) bu yıl açık iş oranı 0,3 puan artmıştır.

Açık iş oranı işyerlerinin büyüklüğüne göre değişmekte olup bu kapsamda açık iş oranının en yüksek 2-9 ile 10-19 çalışanı olan işyerlerinde olduğu görülmektedir. Söz konusu işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 12: Sektörlere Göre Açık İş Oranları**Kaynak:** İPA 2023

2 ve üzeri çalışanı olan işyerleri sektör bazında değerlendirildiğinde; açık iş oranı en yüksek olan sektörün imalat sektörü olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Türkiye geneli açık iş oranı olan yüzde 2,7'nin üzerinde kalan sektörler; konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleridir.

2022 yılında en düşük açık iş oranına sahip olan sektör elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü 2023 yılında da açık iş oranı en düşük olan sektör olmuştur. Bu sektörü sırasıyla madencilik ve taş ocaklığı ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörleri takip etmektedir. 2022 yılına göre sektörlerin çoğunda açık iş oranında artış eğilimi görülmektedir. En fazla artış 1,1 puan ile eğitim sektöründe iken imalat sektöründe 0,7 puan ve inşaat sektöründe ise 0,4 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

Grafik 13: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi**Kaynak:** İPA 2023

Açık işlerde talep edilen cinsiyet tercihi bilgisi işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin önemli bir veri sunmaktadır. Türkiye genelinde 141 bin 691 işyerinden toplam 461 bin 179 kişilik açık iş derlenmiştir. Bu açık işlerin yüzde 42,9’unda sadece erkek işgücü talebinin olduğu görülmektedir. Bununla beraber, açık işlerde cinsiyet fark etmez seçeneğinin yüzde 45 oranının üzerinde tercih edilmesi önemli bir göstergedir.

Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde; 2–9 çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan; araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 10,2’sinde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi dikkat çekmektedir.

Tablo 15: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	38,4%	44,6%	39,6%	41,6%
Lise Altı	13,8%	22,6%	16,7%	18,9%
Genel Lise	26,1%	13,8%	21,1%	18,5%
Meslek Lisesi	8,4%	14,2%	6,8%	10,1%
Lisans	6,7%	2,4%	11,5%	7,1%
Meslek Yüksekokulu	5,8%	1,4%	3,2%	2,7%
Çıraklık	0,7%	1,0%	0,5%	0,7%
Lisansüstü	0,2%	0,0%	0,6%	0,3%
Genel Toplam	100%	100%	100%	100%

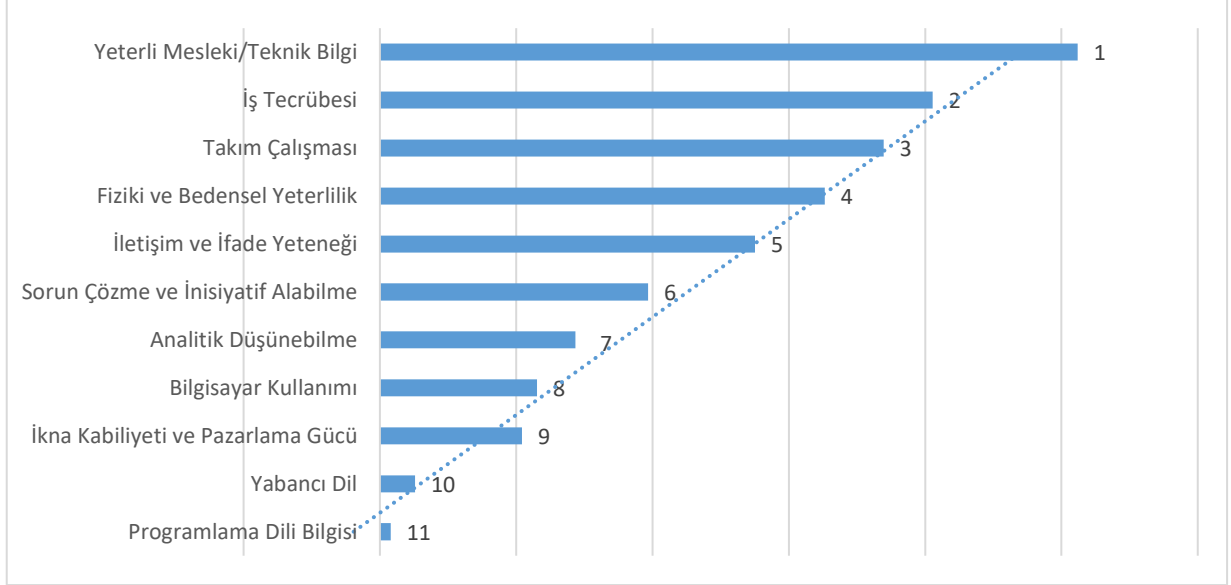
Kaynak: İPA 2023

Yukarıdaki tabloda ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan 461 bin 179 kişilik açık işin talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılımına yer verilmektedir. Açık işlerde talep edilen tüm cinsiyet grupları içerisinde en fazla “herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum” seçeneği belirtilmiştir. Bir diğer ifadeyle, yüzde 41,6 oranında açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aranmadığını ve bu da işverenlerin işgücü ararken eğitimden ziyade ihtiyacı olan işgücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Öte yandan; 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 18,9 ile lise altı gelmektedir. Akabinde ise yüzde 18,5 ile genel lise eğitim seviyesi bulunmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi talebinin ise yüzde 0,3 ile son sırada yer aldığı görülmektedir.

İşverenlerin açık iş talepleri cinsiyet ve eğitim düzeyi ile birlikte değerlendirildiğinde; sadece kadın ya da sadece erkek işgücünü istihdam etme eğiliminde olan işverenler herhangi bir eğitim düzeyi tercihi belirtmemişlerdir. Açık işlerinde kadın işgücü tercih eden işverenler bu açık işlerin yüzde 26,1’inde genel lise eğitim düzeyi talebinde bulunmuşlardır. Bu oran erkeklerde yüzde 13,8 olarak tespit edilmiştir. Bununla beraber, açık işlerinde erkek işgücü tercih eden işverenler bu açık işlerin yüzde 22,6’sında lise altı eğitim düzeyi talebinde bulunmuşlardır. Bu oran kadınlarda yüzde 13,8 olarak tespit edilmiştir.

Kadın işgücünde daha yüksek eğitim düzeylerinin tercihi, işgücü piyasasında kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılma ve istihdam oranlarındaki artışını desteklemektedir. Zira kadın işgücü tercihlerinde yüzde 6,7 oranında lisans mezunu talep edilirken, bu oran erkeklerde yüzde 2,4 seviyesindedir.

Lisans ve lisansüstü mezunlarına en yüksek oranda talep, cinsiyet ayrımı bulunmayan açık işlerdedir. Bu durum eğitim seviyesi yüksek işgücü talebinde cinsiyet farklılaşmasının asgari düzeye indiğini göstermektedir. Başka bir deyişle, eğitim düzeyi yüksek işgücü ihtiyacı işgücü piyasasındaki cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmaktadır.

Grafik 14: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler**Kaynak:** İPA 2023

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde yeterli mesleki ve teknik bilginin ilk sırada, iş tecrübesinin ikinci sırada olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüklerine göre 10-19 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri ile araştırma kapsamında yer alan tüm işyerlerinin açık işlerde talep edilen becerilerinde büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Ancak 2-9 çalışanı olan işyerlerinin beceri tercihlerinde farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde ilk üç sırada sırasıyla yeterli mesleki/teknik bilgi, iş tecrübesi ile fiziki ve bedensel yeterlilik talep edilmektedir. Yeterli mesleki ve teknik bilgi ile iş tecrübesinin 10-19 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde de aynı sırada yer almasına karşın fiziki ve bedensel yeterlilik 10-19 ve 20+ çalışanı olan işyerlerinde sırasıyla 6. ve 5. sıradadır. Diğer taraftan, programlama dili bilgisi becerisi ise bütün işyeri büyüklüklerinde en son talep edilen beceri niteliği taşımaktadır.

İŞKUR, işgücü piyasası araştırması ile herhangi bir yolla eleman arayan işletmelerin talep ettikleri eğitim düzeyi, beceriler ve arama kanalları sorulmuştur. Elde edilen veriler kullanılarak çoklu uyum analizi gerçekleştirilmiştir. Uyum analizi, kategorik veriler arasındaki ilişkileri inceleyen istatistiksel bir yöntemdir. Çapraz tablolar üzerinde uygulanır, bu tablolar iki veya daha fazla kategorik değişkenin çaprazlamasıyla elde edilmiş frekans veya yüzdeleri içerir. Görsel temsillerle çalışan bu analiz, değişkenler arasındaki ilişkileri grafiksel olarak gösterir ve istatistiksel anlamlılığını değerlendirir. Büyük ve karmaşık ikiden fazla kategorik veri setlerini anlamak ve ilişkileri belirlemek için etkili bir analiz yöntemidir.

Değişkenler:**Değişken 1: Eğitim Düzeyi**

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere talep edilen asgari eğitim düzeyi sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

1. Lise altı
2. Çıraklık
3. Genel lise
4. Meslek L.
5. Meslek yüksekokulu
6. Lisans
7. Lisansüstü
8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.

Değişken 2: Açık İş Beceriler

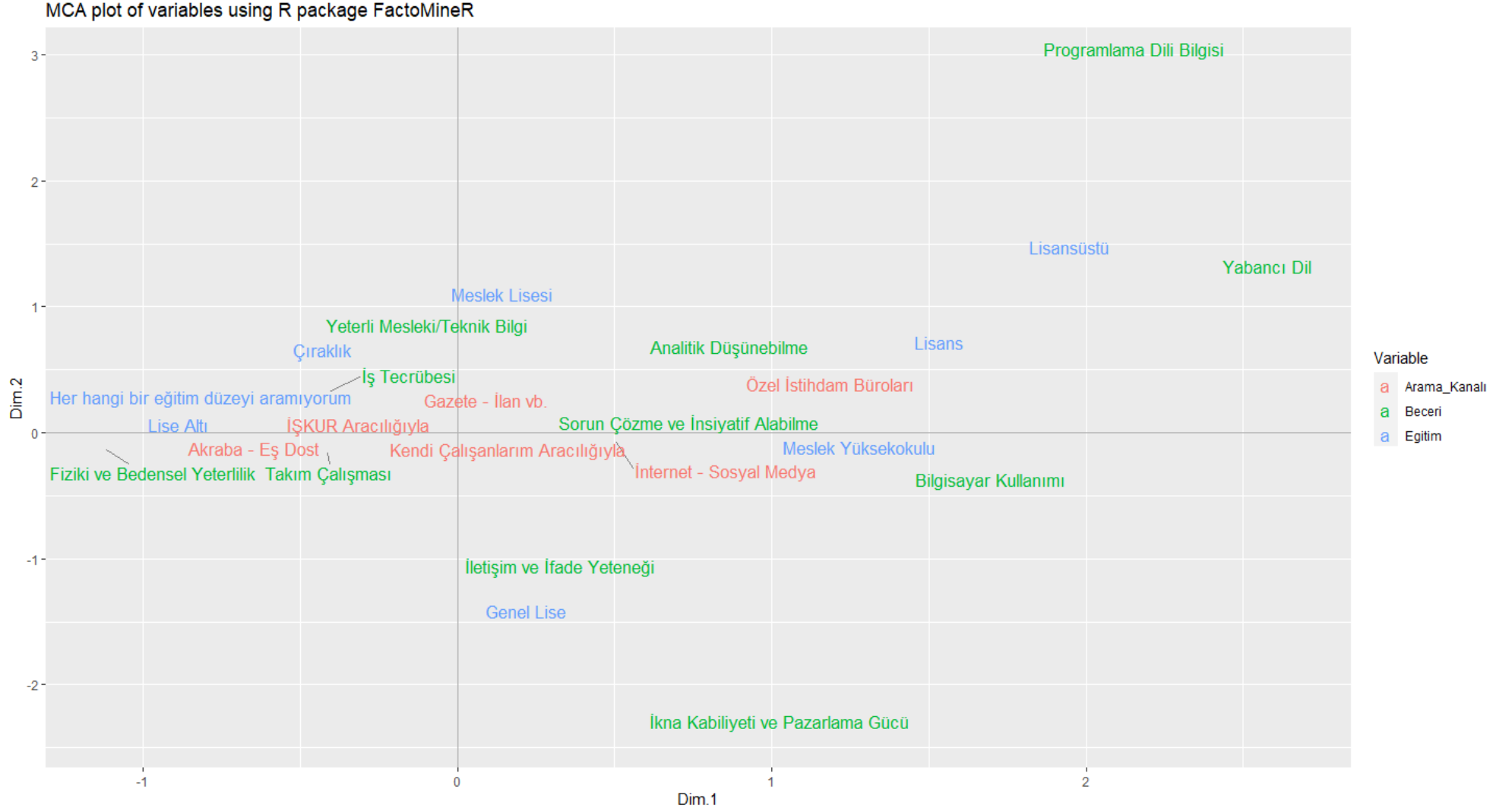
Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere talep ettikleri bilgi ve beceriler sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

- a) Bilgisayar kullanımı
- b) Analitik Düşünebilme
- c) İletişim ve ifade yeteneği
- d) İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü
- e) Sorun çözme ve inisiyatif alabilme
- f) Takım çalışması
- g) Yabancı dil
- h) Yeterli mesleki/teknik bilgi
- i) İş tecrübesi
- j) Fiziki ve bedensel yeterlilik
- k) Programlama dili bilgisi

Değişken 3: Arama Kanalları

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? sorusu sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

- a) Akraba - Eş Dost
 - b) Gazete - İlan, vb.
 - c) İnternet - Sosyal Medya (işyerinin internet duyurusu)
 - d) İŞKUR
 - e) Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla
 - f) Özel İstihdam Büroları (iş bulma siteleri)
- Grafik 15: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi ve Beceri Uyum Grafiği

Kaynak: İPA 2023

Çoklu Uyum Analizi Özet Bulgular:

İŞKUR'un işgücü piyasası araştırması özelinde elde ettiği veriler ile herhangi bir yolla eleman arayan işletmelerin talep ettikleri eğitim düzeyi, beceriler ve arama kanalları sorulmuştur. Elde edilen veriler kullanılarak uyum analizi gerçekleştirilmiştir. Veri setindeki desenleri ve ilişkileri ortaya çıkarmak ve karmaşık ilişkileri görselleştirmek için çoklu uyum analizi (multiple correspondence analysis) yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda eğitim düzeylerine karşılık en yakın talep edilen beceri ve ilgili açık işin arama kanalları aşağıdaki gibidir.

Tablo 16: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi-Beceri-Arama Kanalı İlişkisi

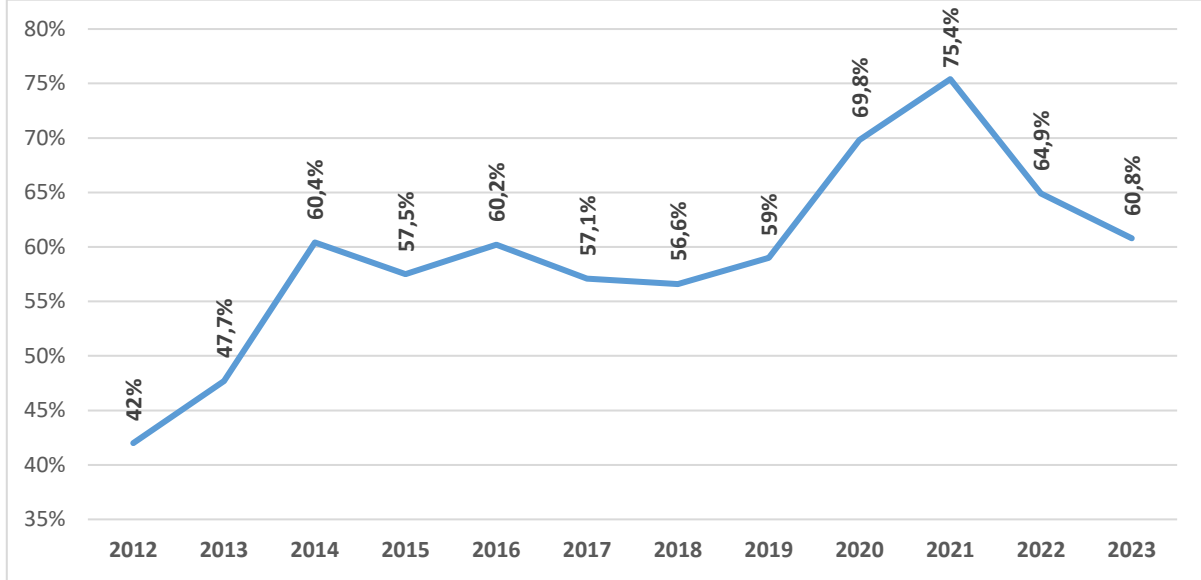
Eğitim Düzeyi	Talep Edilen Beceri-1	Talep Edilen Beceri-2	Arama Kanalı-1	Arama Kanalı-2
Lisansüstü	Yabancı Dil	Programlama Dili Bilgisi	Özel İstihdam Büroları	İnternet-Sosyal Medya
Lisans	Analitik Düşünebilme	Yabancı Dil	Özel İstihdam Büroları	İnternet-Sosyal Medya
Meslek Yüksek Okulu	Bilgisayar Kullanımı	Analitik Düşünebilme	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
Meslek Lisesi	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Gazete-İlan vb.	İŞKUR Aracılığıyla
Genel Lise	İletişim ve İfade Yeteneği	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	İnternet-Sosyal Medya	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla
Çıraklık	İletişim ve İfade Yeteneği	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İŞKUR Aracılığıyla	Gazete-İlan vb.
Lise Altı	İş Tecrübesi	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	Akraba-Eş Dost	İŞKUR Aracılığıyla
Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum.	İş Tecrübesi	Takım Çalışması	Akraba-Eş Dost	İŞKUR Aracılığıyla

Kaynak: İPA 2023

Analize göre eğitim düzeyi arttıkça aranan becerilerde daha spesifik beceriler talep edilmeye başlandığı görülmektedir. İşverenlerin herhangi bir eğitim düzeyi aramadığı ya da lise altı seviyesinde işgücü talep ettiği açık işleri için öncelikli olarak iş tecrübesinin gerekliliği ön planda iken lisansüstü seviyesinde işgücü talep edilen açık işlerde yabancı dil ve programlama dili bilgisi aranmaktadır. Aynı zamanda söz konusu seviyelerde kullanılan arama kanalları da

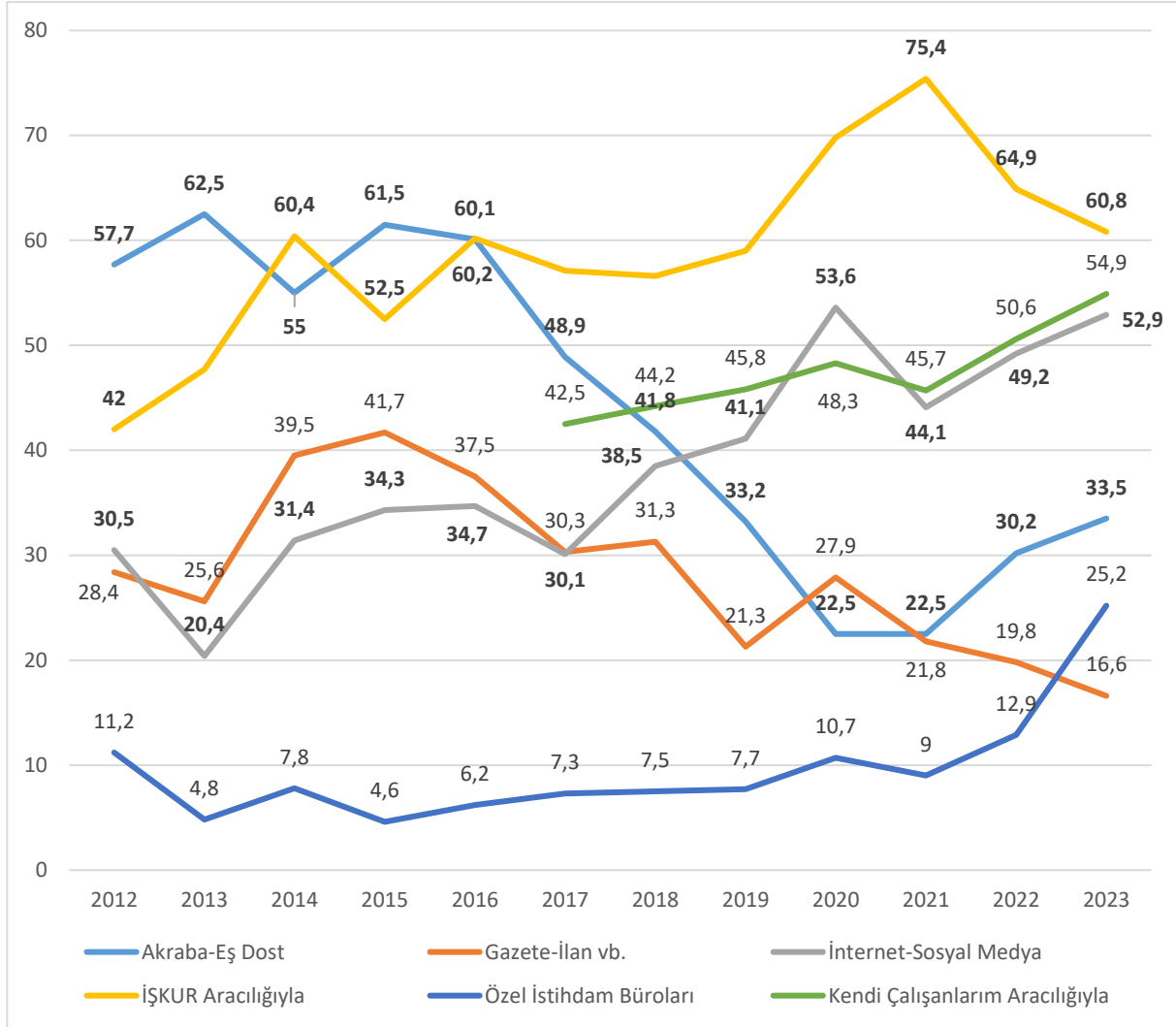
değişiklik göstermiş, eğitim seviyesi düşük açık işler için işverenler akraba-eş dost vasıtasıyla ya da İŞKUR ile işgücü ararken, daha üst eğitim seviyelerinde internet ve özel istihdam bürolarının kullanıldığı görülmektedir.

Grafik 16: Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)

Kaynak: İPA 2012-2023

İŞKUR, son yıllarda işverenlere yönelik uyguladığı politika ve teşviklerle, büyük firmaların ilgisini çekmekte ve işverenlerin birlikte çalışmak isteyecekleri önemli bir ortağa dönüşmektedir. Zira daha önceki yıllarda yapılan İPA'lar neticesinde ortaya çıkan veriler de bu bilgiyi destekler niteliktedir. 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri ile yapılan araştırma kapsamında 2012 yılı ve sonrasında işverenler tarafından açık işlerini karşılamada İŞKUR'un tercih edilme oranının arttığı tespit edilmiştir. 2012 yılından itibaren işverenlerin yüzde 42'den başlayarak açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u daha fazla tercih etmektedir. Özellikle 2020 ve 2021 yıllarında pandeminin de etkisiyle kazanılan ivme rekor seviyede olup işverenler açık işlerini karşılamada yüzde 75'e varan oranlarda İŞKUR'u tercih etmişlerdir. Diğer bir deyişle; işverenler, her 10 açık işten yaklaşık olarak 7'si için İŞKUR arama kanalını kullanmıştır. 2023 yılına gelindiğinde ise işverenler, yüzde 60,8 ile açık işlerinde İŞKUR'u iş arama kanalı olarak tercih etmişlerdir.

Grafik 17: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ %)**Kaynak:** İPA 2023

İşverenler açık işlerini çeşitli kanallar vasıtasıyla duyurmakta ve bu kanallarla talep ettikleri işgücünü istihdam etme yoluna gitmektedir. İşverenlerin tercih ettikleri çeşitli arama kanalları bir nevi ihtiyaç duyulan personelin kolay bir şekilde temin edebilmesinin yolu olmaktadır. Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden açık işlerde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; yüzde 60,8 ile en yüksek oranda kullanılan arama kanalının İŞKUR olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada ise yüzde 54,9 ile işverenlerin kendi çalışanları aracılığıyla eleman aradıkları görülmektedir. Bununla beraber, kendi çalışanları aracılığı ile eleman arayan işverenlerin oranının genel olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 2023 yılında söz konusu arama kanalında bir önceki yıla göre 4,3 puanlık bir artış yaşanmıştır.

Açık işlerde üçüncü sıradaki arama kanalı yüzde 52,9 ile internet-sosyal medya arama kanalıdır. Özellikle 2020 yılında yaşanan kayda değer artıştan sonra azalış eğilimine giren internet-sosyal medya arama kanalının kullanımının 2022 yılında tekrar artış eğilimine girdiği gözlemlenmektedir. Dördüncü sırada yüzde 33,5 ile akraba-eş dost arama kanalı gelmektedir. Bunu beşinci sırada yüzde 25,2 ile özel istihdam büroları arama kanalı takip etmektedir. Son sıradaki arama kanalı ise yüzde 16,6 ile gazete-ilan ve benzeridir. Bahse konu arama kanalı 2023 yılında 3,2 puanlık bir azalış göstermiştir.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin açık işlerinde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; işverenlerin ilk sırada yüzde 56,7 ile kendi çalışanları aracılığıyla açık işlerini karşılamaya çalıştıkları görülmektedir. Açık işlerde arama kanalları sektörler özelinde değerlendirildiğinde ise on yedi sektörün sekizinde ilk sırada internet-sosyal medya arama kanalının tercih edildiği görülmektedir. Öte yandan, İŞKUR dört sektörde en çok kullanılan arama kanalı olmuştur.

Tablo 17: Sektörlere Göre Açık İşlerin Arama Kanalları (2+)*

Sektör	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet-Sosyal Medya	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları	Gazete-İlan vb.
Madencilik ve taş ocakçılığı	53,7%	59%	35,1%	37,4%	13,3%	8,9%
İmalat	60,4%	61%	43,8%	41,5%	13,3%	14,1%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	37,8%	60,9%	44,2%	22,7%	34,9%	7,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	56,3%	76,2%	23,8%	38,4%	16,8%	9,8%
İnşaat	71,8%	49,0%	40,5%	40%	12,4%	13,1%
Toptan ve perakende ticaret	58,6%	46,8%	46,6%	45,3%	20,5%	10,8%
Ulaştırma ve depolama	56,6%	44,9%	60,3%	42,5%	19,7%	25,8%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	43,2%	49,7%	53,7%	41,3%	17,8%	13,5%
Bilgi ve iletişim	58,7%	26,4%	71,8%	16,8%	41,3%	4%
Finans ve sigorta faaliyetleri	42,1%	19,7%	69,9%	18,8%	36,3%	7,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	27,2%	26,9%	36,8%	30,7%	47,6%	11,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	54,4%	52,2%	55,3%	54,9%	20,2%	9,5%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	45,8%	55,1%	71,7%	26,2%	30,4%	17,9%
Eğitim	36,0%	57,4%	69,2%	22,9%	21,1%	36,9%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	48,5%	51,8%	62,8%	31,3%	23,4%	14,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	52,3%	32,9%	45,9%	51%	24,6%	9,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	61,9%	45,8%	26,1%	49,3%	3,1%	34,6%
Genel Toplam	56,7%	53,5%	48,7%	40,8%	17,4%	14,7%

Kaynak: İPA 2023

*Her sektörde en fazla tercih edilen arama kanalı renklendirilmiştir.

Akraba-eş dost arama kanalı mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektöründe ikinci sırada kullanılan arama kanalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Açık işlerini karşılamak amacıyla en fazla İŞKUR'u tercih eden sektör, yüzde 76,2 ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri daha sonra ise yüzde 61 ile imalat sektörü olmuştur. Diğer taraftan; bilgi ve iletişim sektörünün yüzde 71,8 ile en yüksek oranda internet-sosyal medya arama kanalını kullanan sektördür. Bu sektörü yüzde 71,7 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri ile yüzde 69,9 ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

Önceki yıllarda özel istihdam bürolarının en az tercih edilen arama kanalı olduğu bilinmekte iken bu yıl diğer yıllardan farklı olarak gazete-ilan vb. arama kanalından sonra en az tercih edilen ikinci arama kanalı olduğu görülmektedir. Buna karşın, özel istihdam bürolarının yüzde 47,6 ile gayrimenkul faaliyetleri sektöründeki açık işlerde arama kanalı olarak ilk sırada kullanılmaktadır.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları *

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalı	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet -Sosyal Medya	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları	Gazete-İlan vb.
Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	62,3%	51,8%	40,9%	45,6%	12%	14,1%
Lise Altı	56%	63,6%	52,9%	42,4%	10,7%	15,1%
Çıraklık	69,7%	62,3%	50,7%	38,8%	25,6%	11%
Genel Lise	52,9%	54,8%	52,3%	39,4%	23,7%	13,8%
Meslek Lisesi	53,3%	54,8%	49,2%	36%	20,3%	19,1%
Meslek Yüksekokulu	49%	42,3%	63,7%	31%	36,5%	16,3%
Lisans	42%	35,2%	65,3%	24,4%	38,1%	13,4%
Lisansüstü	60,5%	45,1%	80,6%	9,5%	23%	6%
Genel Toplam	56,7%	53,5%	48,7%	40,8%	17,4%	14,7%

Kaynak: İPA 2023

*Her eğitim düzeyinde en fazla tercih edilen arama kanalı renklendirilmiştir.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelendiğinde; lise altı, genel lise ve meslek lisesi eğitim seviyelerinde İŞKUR arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Lise altı eğitim seviyesinde talep edilen açık işlerde İŞKUR yüzde 63,6 ile en çok tercih edilen arama kanalıdır. Bu eğitim seviyesini yüzde 54,8 ile genel lise ve

meslek lisesi takip etmektedir. Çıracılık seviyesindeki açık işlerde ise işverenler yüzde 69,7 ile en fazla oranda kendi çalışanları aracılığıyla açık işlerini doldurmaya çalışmaktadır.

Meslek yüksekokulu, lisans ve lisansüstü eğitim seviyesi talep edilen açık işlerde ise ilk sırada internet-sosyal medya arama kanalının kullanıldığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim seviyesinde açık işi olan işverenler bu açık işlerinin yüzde 80,6'sında internet-sosyal medya arama kanalını kullanmışlardır. Bununla beraber; söz konusu arama kanalı lisans eğitim seviyesindeki açık işlerin yüzde 65,3'ünde, meslek yüksekokulu eğitim seviyesindeki açık işlerin yüzde 63,7'sinde kullanılmıştır. Diğer taraftan; internet-sosyal medya arama kanalının 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde üçüncü sırada yer alması dijital dönüşümün işgücü piyasasına bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 19: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı

Meslek Grupları	Açık İş Dağılımı	İşsiz Dağılımı
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	27,5%	11,4%
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	24%	7,6%
Hizmet ve satış elemanları	16,2%	24,1%
Nitelik gerektirmeyen meslekler	11,9%	17,3%
Profesyonel meslek mensupları	7,1%	15,4%
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	6,7%	12,6%
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	5,8%	9%
Yöneticiler	0,5%	2,1%
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	0,4%	0,5%
Genel Toplam	100%	100%

Kaynak: İPA 2023 – TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi (2023 Yılı İkinci Çeyrek)

2023 yılı İPA'dan elde edilen işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin veriler ile benzer dönem sonuçlarını içeren TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi kapsamında derlenen arz yapısına ilişkin veriler yukarıdaki tabloda karşılaştırılmıştır.

Talep verilerine göre açık işlerin en yoğun görüldüğü meslek grubu yüzde 27,5 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubundayken, işgücü arz verilerine göre bu meslek grubunda iş arayanların dağılımı yüzde 11,4'tür. İşsizlerin meslek grupları arasında en çok yüzde 24,1 ile hizmet ve satış elemanları grubunda toplandıkları görülmektedir. Söz konusu meslek grubu ise talep araştırması sonucunda açık iş dağılımının yüzde 16,2'sini oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle hizmet ve satış elemanları meslek grubunda işsizlerin

yaklaşık olarak 4'te 1'i bulunmaktayken açık işlerin ise yaklaşık olarak 5'te 1'i aynı meslek grubunda yer almaktadır.

İşsizlerin en yoğun olduğu ikinci sıradaki meslek grubu ise yüzde 17,3 ile nitelik gerektirmeyen meslekler olup bu meslek grubundaki talebin yaklaşık olarak 10'da 1 olduğu görülmektedir. Açık işler ile iş arayan dağılımının diğer meslek gruplarına göre nispeten en yakın olduğu meslek grubu nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarıdır.

Açık iş talebinin yoğun, işsizliğin nispeten daha az olduğu meslek gruplarında nitelikli eleman yetiştirerek; açık işin az, işsizliğin yoğun olduğu meslek gruplarındaki bireylere ise yeni meslekler ve beceriler kazandırılarak arz ve talep uyumsuzluğunun önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 20: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Açık İşler

Meslek Grubu/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	15,1%	30,3%	54,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	14,6%	21,8%	63,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	18%	34,2%	47,8%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	2,5%	52,9%	44,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	12,6%	12,5%	74,9%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3,7%	69,5%	26,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	9,8%	41,7%	48,5%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	9,2%	44,4%	46,3%
Yöneticiler	4,5%	4%	91,5%
Genel Toplam	10,2%	42,9%	46,9%

Kaynak: İPA 2023

Açık işlerde meslek grubuna göre talep edilen cinsiyet bilgileri incelendiğinde; sadece kadın veya sadece erkek cinsiyeti belirtilen açık işlerde özellikle nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu dikkat çekmektedir. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 2,5'i için sadece kadın; yüzde 52,9'u için ise sadece erkek tercih edildiği görülmektedir. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 44,6'sında işverenler özellikle bir cinsiyet tercihlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu aynı zamanda açık işlerde cinsiyet tercihlerinde en düşük oranda kadın olan meslek grubudur.

İşverenlerin açık işlerinde cinsiyetin fark etmediğini ifade ettiği meslek grupları incelendiğinde özellikle yöneticiler, profesyonel meslek mensupları ile hizmet ve satış elemanları meslek grupları göze çarpmaktadır. Yöneticiler meslek grubundaki açık işlerin

yüzde 91,5'inde, profesyonel meslek mensuplarındaki açık işlerin yüzde 74,9'unda ve hizmet ve satış elemanları meslek grubundaki açık işlerin de yüzde 63,6'sında işverenlerin cinsiyet tercihlerinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 21: Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil
Makineci (Dikiş)	Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Makineci (Dikiş)
Temizlik Görevlisi	Gazaltı Kaynakçısı	Garson (Servis Elemanı)
Satış Danışmanı/Uzmanı	Ark Kaynakçısı	Konfeksiyon İşçisi
Mutfak Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma	Satış Danışmanı/Uzmanı
Mantı Ustası	Argon Kaynakçısı	Akaryakıt Satış Elemanı
Ön Muhasebeci	Elektrikçi (Genel)	Temizlik Görevlisi
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Konfeksiyon İşçisi	Motosikletli Kurye	Ütücü
Aşçı	İnşaat İşçisi	Mutfak Görevlisi
Okul Öncesi Öğretmeni	Kamyon Şoförü	Paketleme İşçisi

Kaynak: İPA 2023

Cinsiyet tercihlerine göre açık işler meslek bazında incelendiğinde kadın işgücü tercihinde bulunulan ilk meslek makineci (dikiş) mesleği iken erkek işgücü tercihinde bulunulan ilk meslek ise ahşap mobilya imalat ustasıdır. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerin ilk sırasında yer alan meslek ise makineci (dikiş) mesleği olmuştur.

Tablo 22: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	İş Tecrübesi	Takım Çalışması	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İletişim ve İfade Yeteneği	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Analitik Düşünebilme	Bilgisayar Kullanımı	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Yabancı Dil	Programlama Dili Bilgisi
Makineci (Dikiş)	1	2	3	6	7	4	5	-	8	-	-
Garson (Servis Elemanı)	4	3	2	5	1	6	8	10	7	9	-
Satış Danışmanı/Uzmanı	5	6	7	8	1	4	9	3	2	10	11
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	1	5	4	2	7	3	6	8	-	-	9
Temizlik Görevlisi	4	3	2	1	5	6	7	9	8	10	-
Gazaltı Kaynakçısı	1	2	4	3	7	5	6	8	10	-	9
Konfeksiyon İşçisi	2	3	1	4	7	5	6	8	9	-	-
Akaryakıt Satış Elemanı	5	4	1	2	3	6	8	7	9	-	10
Ark Kaynakçısı	4	6	2	7	8	3	5	-	1	-	-
Şoför-Yük Taşıma	1	3	4	2	5	6	8	9	7	-	-
Mutfak Görevlisi	5	2	4	3	1	7	6	9	8	-	-
Argon Kaynakçısı	1	7	2	6	4	3	5	-	8	-	-
Aşçı	2	1	3	4	5	6	7	10	8	9	11
Paketleme İşçisi	6	3	1	2	4	5	7	8	9	-	-
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	9	3	2	8	1	4	6	7	5	-	-
Motosikletli Kurye	8	4	5	6	2	3	1	-	7	9	-
Ön Muhasebeci	1	2	8	10	7	5	6	3	9	11	4
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	2	7	6	3	1	5	4	8	9	-	-
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1	2	5	3	6	4	8	9	7	-	-
Depo İşçisi	5	4	1	3	2	6	7	8	9	-	10
Genel Sıralama	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Kaynak: İPA 2023

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken her mesleğin kendine özgü farklı beceriler gerektirdiği anlaşılmaktadır. En fazla açık işi olan ilk yirmi meslek incelendiğinde yeterli mesleki/teknik bilgi becerisi yedi meslekte; iletişim ve ifade yeteneği beş meslekte; takım çalışması dört meslekte ilk sırada gereken beceri olarak seçilmiştir. Buna ek olarak genel sıralamada 8. olarak neredeyse son sıralarda yer alan ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü becerisi, satış danışmanı/uzmanı mesleğinde ilk sırada yer almıştır.

Makineci (dikiş), ahşap mobilya imalat ustası, gazaltı kaynakçısı, şoför-yük taşıma, argon kaynakçısı, ön muhasebeci ve plastik enjeksiyon üretim elemanı mesleklerinde yeterli mesleki/teknik bilginin ilk sırada yer alması bu meslekler için mesleki eğitimin önemini göstermektedir.

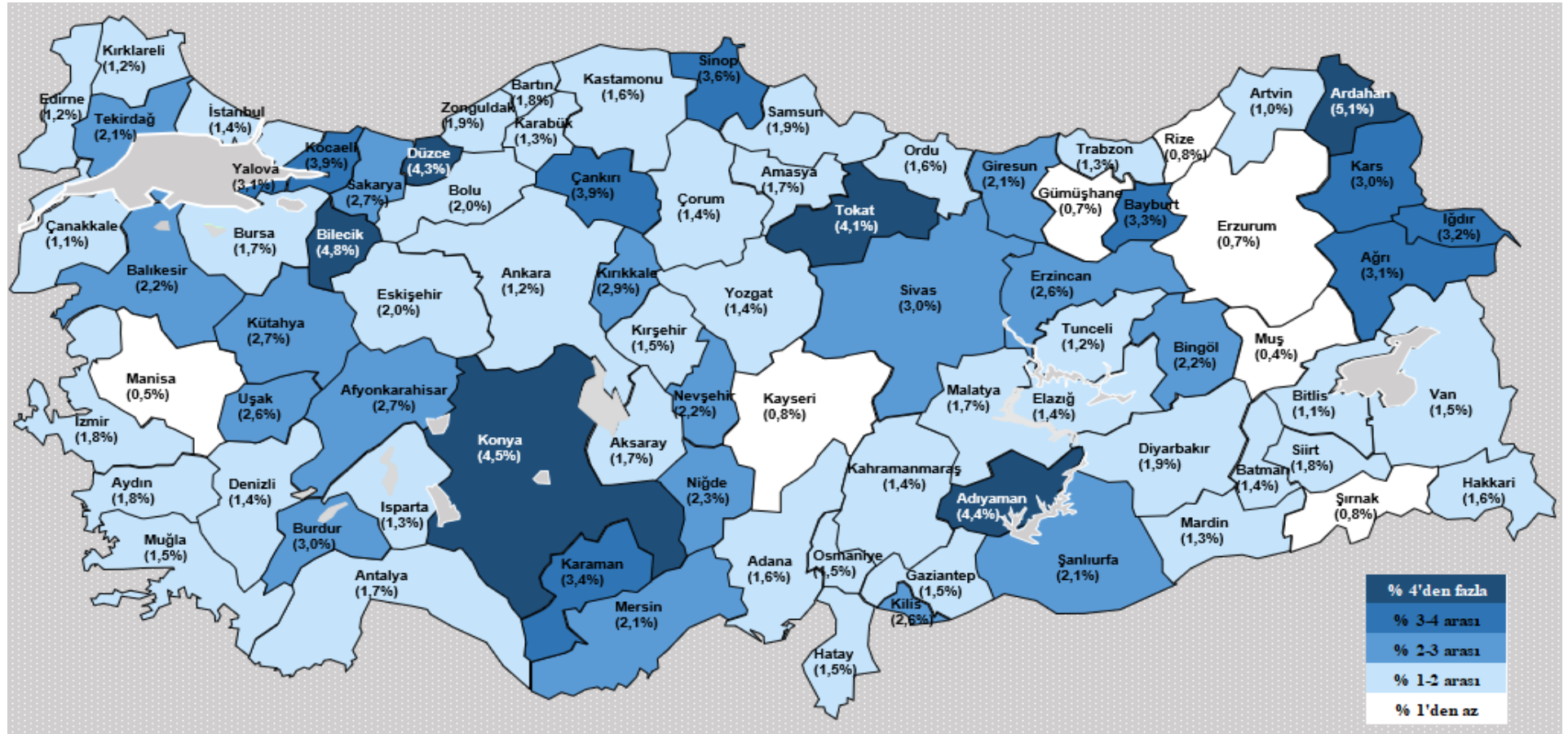
Tablo 23: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Herhangi Bir Eğitim Seviyesi Aranmıyor	Lise ve Altı	Yükseköğretim
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	İngilizce Öğretmeni
Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı/Uzmanı	Makine Mühendisi
Konfeksiyon İşçisi	Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Yazılım Geliştiricisi
Gazaltı Kaynakçısı	Garson (Servis Elemanı)	Bilgisayar Mühendisi
Akaryakıt Satış Elemanı	Temizlik Görevlisi	Okul Öncesi Öğretmeni
Ark Kaynakçısı	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Yazılım Mühendisi
Temizlik Görevlisi	Ön Muhasebeci	Elektrik-Elektronik Mühendisi
Şoför-Yük Taşıma	Gazaltı Kaynakçısı	Diğer Öğretmenler
Ütücü	Özel Güvenlik Görevlisi Silahsız	Bankacılık Meslek Elemanı
Mutfak Görevlisi	Motosikletli Kurye	Müzik Öğretmeni-Ortaöğretim

Kaynak: İPA 2023

Araştırma kapsamında 2 bin 359 farklı meslekte açık iş bulunduğu görülmüştür. Talep edilen eğitim seviyesi lise ve altı mezunu olan açık işler arasında ilk üç meslek sırasıyla; makineci (dikiş), satış danışmanı/uzmanı ve ahşap mobilya imalat ustasıdır. Yükseköğretim mezunları arasında en fazla talep edilen açık işlerde ilk üç meslek sırasıyla; ingilizce öğretmeni, makine mühendisi ve yazılım geliştiricisi meslekleridir. Herhangi bir eğitim seviyesi aranmayan açık işlerde en fazla talep edilen ilk üç meslek sırasıyla; makineci (dikiş), garson (servis elemanı) ve konfeksiyon işçisi meslekleridir.

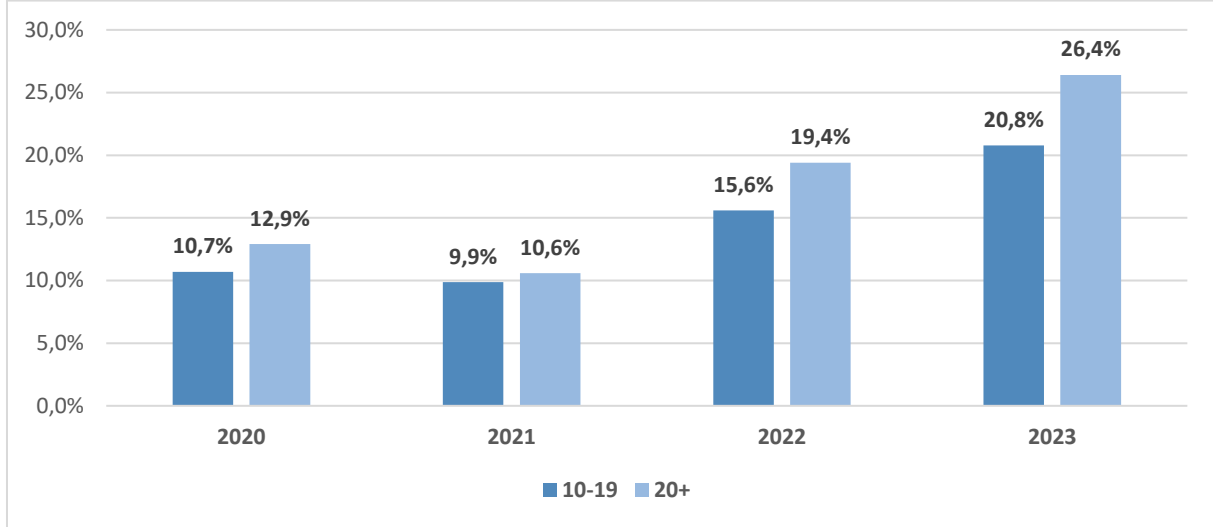
Grafik 18: İllerin Açık İş Oranları (20+)

3. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektikleri meslekler (TGÇM) ve bu durumun nedenleri sorulmuştur. İşverenlerin istihdam ettikleri kişi ve işyerlerindeki açık pozisyon bilgisi kadar; aradığı elemanları bulmada yaşadığı problem ve sıkıntılara ilişkin bilgi de çok önemlidir. Çalışan sayısı ve açık iş sayısı ile işverenlerin mevcut durumları tespit edilirken, temininde güçlük çekilen meslekler ile işverenlerin karşılamakta zorlandığı meslekler ortaya koyulmaktadır. TGÇM'nin araştırma döneminde karşılanmış veya karşılanmamış olmasının çalışma açısından bir önemi bulunmamaktadır. Zira çalışmanın bir amacı da, işgücü piyasasında bulunmasında güçlük çekilen meslekleri ve nedenlerini tespit etmektir. TGÇM ve nedenlerinin analizi, işgücü yetiştirme kurslarına önemli bir veri sağlayabilmektedir. Özellikle işverenlerin hangi mesleklerde nitelikli eleman bulamadığını ya da iş tecrübesizliği dolayısıyla eleman temininde güçlük çekmekte olduğunu ortaya koyabilmek, mesleki eğitim politikalarına yön verebilmektedir.

Grafik 19: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (10+)

Kaynak: İPA 2023

Araştırma kapsamında 2-9 çalışanı olan 150 bin 738 işyeri için 300 bin 231 pozisyonda, 10-19 çalışanı olan 25 bin 460 işyeri için 80 bin 67 pozisyonda ve 20 ve üzeri çalışanı olan 28 bin 9 işyeri için 179 bin 830 pozisyonda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinden alınan bilgiler doğrultusunda toplam 204 bin 207 işyerinde 560 bin 128 kişilik pozisyonda temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. 2023 yılı verileri bir önceki yılın araştırma sonuçları ile kıyaslanacak olursa; 2022 yılında 131 bin 463

işyerinde eleman temininde güçlük çekilmişken 2023 yılında bu sayı 204 bin 207'ye; 2022 yılında 379 bin 616 kişinin temininde güçlük çekilmişken 2023 yılında bu sayı 560 bin 128'e yükselmiştir. 2023 yılında temininde güçlük çeken işyerinin ve temininde güçlük çekilen kişilerin sayısındaki artışın nedenlerinden biri 11 ili etkileyen deprem felaketi olmuştur. Deprem sonrasında işgücü piyasasında meydana gelen yapısal değişiklikler ve göçlerle beraber bazı mesleklerin temininde sıkıntılar yaşanmıştır. Özellikle deprem bölgesindeki işgücü arzının işgücü talebine göre düşmesi, çevre illere yapılan göçler, sanayi istihdamında yaşanan sorunlar işverenlerin eleman temininde güçlük çekmelerine neden olmuştur.

Bununla birlikte, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 10,7, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 20,8 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise yüzde 26,4 olarak gerçekleşmiştir. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 12,5 olarak tespit edilmiştir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olması işgücü piyasasının arz ve talep tarafları arasında bir uyumsuzluğun işaretidir.

Tablo 24: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektör	TGÇM Sayısı			
	2-9	10-19	20+	2+
İmalat	99.008	27.141	92.553	218.702
Toptan ve perakende ticaret	73.110	19.010	20.194	112.314
İnşaat	37.599	9.153	15.069	61.821
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	26.271	7.047	13.711	47.029
Ulaştırma ve depolama	17.599	4.567	10.625	32.791
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6.044	1.428	12.145	19.617
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	12.870	3.028	3.545	19.444
Diğer hizmet faaliyetleri	12.997	1.911	1.118	16.025
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.636	1.995	3.562	8.193
Eğitim	3.151	1.747	2.003	6.902
Bilgi ve iletişim	3.058	1.038	2.150	6.245
Gayrimenkul faaliyetleri	2.099	705	659	3.462
Madencilik ve taş ocaklığı	685	453	1.215	2.353
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.082	250	328	1.659
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.176	225	205	1.607
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	532	273	473	1.278
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	314	96	275	686
Genel Toplam	300.231	80.067	179.830	560.128

Kaynak: İPA 2023

Araştırma kapsamında toplam 560 bin 128 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleridir. Bu üç sektördeki temininde güçlük çekilen kişi sayısı, toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 70'ini oluşturmaktadır.

Tablo 25: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	2-9	10-19	20+	2+
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	129.278	21.666	50.537	201.480
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	46.852	19.575	52.986	119.413
Hizmet ve Satış Elemanları	38.948	17.582	20.634	77.164
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	30.666	8.461	28.448	67.574
Teknisyenler, Teknikerler ve Yrd. Profesyonel Meslek Mensupları	25.454	5.057	9.260	39.771
Profesyonel Meslek Mensupları	16.476	5.714	9.791	31.981
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	11.979	1.691	6.672	20.343
Yöneticiler	65	303	833	1.201
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	513	18	669	1.200
Genel Toplam	300.231	80.067	179.830	560.128

Kaynak: İPA 2023

Temininde güçlük çekilen kişiler, en çok sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubunda temininde güçlük çekilen kişi sayısı 201 bin 480 kişi olup toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 36'sına tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa; 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yaklaşık yüzde 30'u tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubunda yer almaktadır.

Tablo 26: Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler (2+)	
Makineci (Dikiş)	Satış Danışmanı / Uzmanı
Garson (Servis Elemanı)	Tır-Çekici Şoförü
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Şoför-Yük Taşıma
Gaz altı Kaynakçısı	Akaryakıt Satış Elemanı
İnşaat İşçisi	Çelik Kaynakçısı

Kaynak: İPA 2023

Araştırma sonucunda temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında; en fazla makineci (dikiş), garson (servis elemanı), ahşap mobilya imalat ustası, gaz altı kaynakçısı, inşaat işçisi, satış danışmanı/uzmanı, tır-çekici şoförü, şoför-yük taşıma, akaryakıt satış elemanı ve çelik kaynakçısı mesleklerinde temininde güçlük çekildiği görülmüştür. Bir önceki yıl araştırma sonucunda ortaya çıkan mesleklere bakıldığında ise ilk iki sırada aynı meslekler

bulunmaktayken üçüncü ve dördüncü sırada dokuma konfeksiyon makineci ile satış danışmanı/uzmanı yer almaktadır. 2023 yılında ise ahşap mobilya imalat ustası ile gaz altı kaynakçısı temininde güçlük çekilen meslekler olarak araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

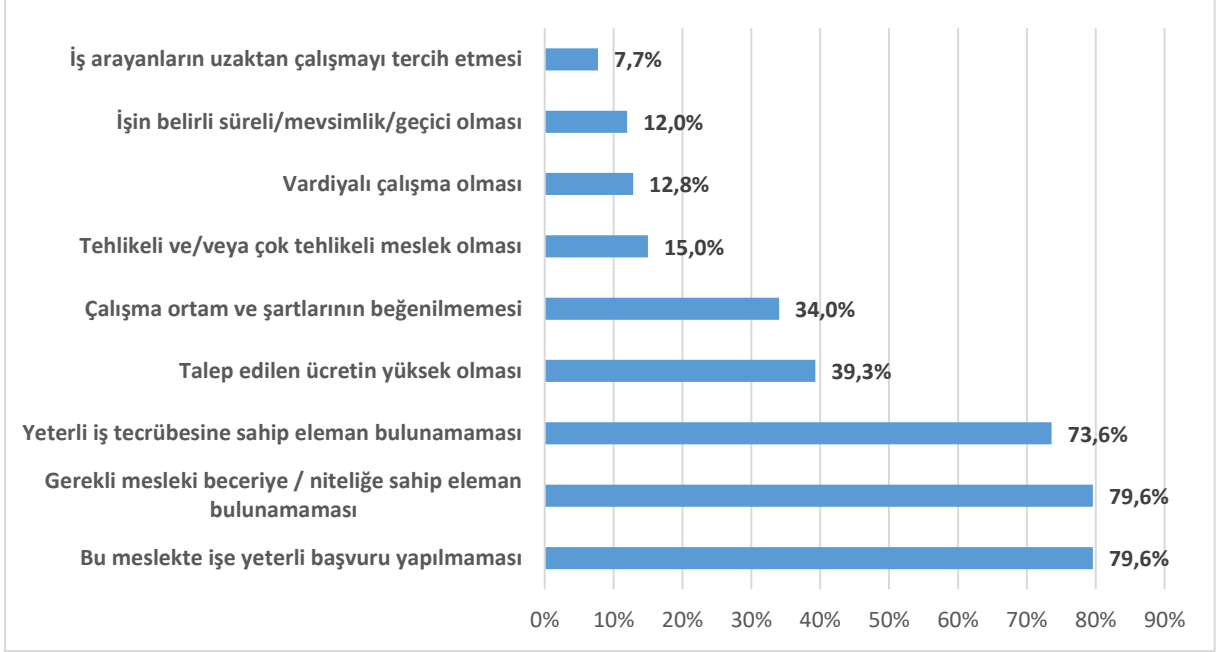
İşverenlerin talep etmiş olduğu (açık iş) mesleklere bakıldığında ise makineci (dikiş), garson (servis elemanı), ahşap mobilya imalat ustası, temizlik görevlisi, gaz altı (mig-mag) kaynakçısı, konfeksiyon işçisi, akaryakıt satış elemanı gibi meslekler görülmektedir. Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler kısmi benzerlik göstermektedir.

Tablo 27: Son 5 Yılda En Fazla Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek

2019	2020	2021	2022	2023
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Satış Danışmanı/Uzmanı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)
Satış Danışmanı/Uzmanı	Üretim İmal İşçisi	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Aşçı	Konfeksiyon İşçisi	Garson (Servis Elemanı)	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı
Pazarlamacı	Düz Dikiş Makineci	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi
Üretim İmal İşçisi	Bilgisayarlı Makine (Cnc Op.)	Bilgisayarlı Makine (CNC Operatörü)	Düz Dikiş Makineci	Aşçı
Şoför-Yük Taşıma	Satış Danışmanı/Uzmanı	Düz Dikiş Makineci	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Şoför-Yük Taşıma
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	Tır-Çekici Şoförü	Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Sevkiyat Görevlisi	Kat Hizmetleri Elemanı	Mobilya Montajcısı	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	Kamyon Şoförü
Elektrikçi (Genel)	Ambar/Depo Görevlisi	CNC Torna Tezgâhı Operatörü	Savunma Ve Güvenlik Meslek Elemanı	Düz Dikiş Makineci

Kaynak: İPA 2019-2023

Son beş yıldaki işverenlerin eleman temininde güçlük çektikleri mesleklere bakıldığında ilk sırada makineci (dikiş) mesleği olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise ağırlıklı olarak garson (servis elemanı) mesleği bulunmaktadır.

Grafik 20: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

Kaynak: İPA 2023

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk üç sırada; meslekte işe yeterli başvurunun bulunmaması, gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ve yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması nedenleri gelmektedir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar; işin geçici olması ve iş arayanların uzaktan çalışmayı tercih etmesi nedenlerine aittir.

Temininde güçlük çekilme nedenlerinde her yıl mesleki nitelik ve iş tecrübesi nedenlerinin yüksek oranlarda ortaya çıkması Türkiye işgücü piyasasının önemli bir yapısal sorununu ortaya koymaktadır.

Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması nedeni ile eleman temininde işverenlerin güçlük çektikleri mesleklerde ilk sırada makineci (dikiş) yer almaktadır. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması nedeninde ise en çok garson (servis elemanı) mesleğinde işverenler eleman temininde güçlük yaşamaktadır.

Tablo 28: TGÇM Nedenlerine Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Garson
Garson	Zeytinyağı Üretim Elemanı	Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Makineci (Dikiş)
İnşaat İşçisi	Gazaltı Kaynakçısı	Garson	Gazaltı Kaynakçısı
Satış Danışmanı/Uzmanı	Çelik Kaynakçısı	Gazaltı Kaynakçısı	Tır-Çekici Şoförü
Soğuk Demirci	Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı / Uzmanı	Çelik Kaynakçısı
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (İnşaat)	Çelik Kaynakçısı	Satış Danışmanı/Uzmanı
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Satış Danışmanı/Uzmanı	Tır-Çekici Şoförü	Akaryakıt Satış Elemanı
Konfeksiyon İşçisi	Şoför-Yük Taşıma	Aşçı	Aşçı
Düz Dikiş Makineci	İnşaat İşçisi	Şoför-Yük Taşıma	Şoför-Yük Taşıma
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Tır-Çekici Şoförü	İnşaat İşçisi	İnşaat İşçisi
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (İnşaat)	Ahşap Mobilya İmalat Ustası
Market Elemanı	Ahşap Çatı Ustası	Beton ve Betonarme Kalıpçısı	Pazarlamacı
Gazaltı Kaynakçısı	Diğer İnşaat Boyacıları	Argon Kaynakçısı	Beton ve Betonarme Kalıpçısı
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Diğer Fotoğrafçılar ve Kameramanlar	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	Argon Kaynakçısı
Şoför-Yük Taşıma	İnşaat Ustası	Muhasebe Meslek Elemanı	Beden İşçisi (İnşaat)
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Mermer İşçisi	Kamyon Şoförü	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller
Kamyon Şoförü	Bulaşıkçı (Stevard)	Temel İmalat (Talaşlı) ve Montaj Eleman	Muhasebe Meslek Elemanı
Ahşap Mobilya İmalatçısı	Konfeksiyon İşçisi	Pazarlamacı	Kamyon Şoförü
Yazılım Geliştiricisi	Ağaç Biçme Makinesi Operatörü (Hızarcı-Keresteci)	Ayakkabı İmalatçısı	Elektrikçi (Genel)
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	Argon Kaynakçısı	Mobilyacı	Ayakkabı İmalatçısı

Kaynak: İPA 2023

4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Çalışma kapsamında mesleklerde ve sektörlerde istihdamın nasıl değişeceği de tahmin edilmiştir. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonra mevcut istihdamlarındaki olası değişimleri meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Mevsimsel etkileri ortadan kaldırmak için işyerlerine bir yıl sonrası için öngörüler sorulmuştur.

Türkiye genelinde araştırmanın yapıldığı döneme göre 14 Temmuz 2024 tarihinde, istihdamın 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 9,3, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 7,3 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 3,3 artacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış oranı azalmaktadır. Genel toplamda ise 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 5,4 olarak tahmin edilmiştir.

10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli net istihdam artış oranı, 2020 ve 2021 yıllarında 2,2, 2022 yılında yüzde 3,3, 2023 yılında ise yüzde 3,8 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 29: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektör	Fikrim Yok	Değişmeyecek	Artış	Azalış
Madencilik ve taş ocaklığı	62,3%	23,1%	13,6%	1,1%
İmalat	56%	25,4%	17%	1,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	54,8%	33,2%	10,8%	1,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	61,0%	26,9%	9,7%	2,4%
İnşaat	57,7%	28,9%	11,4%	2,0%
Toptan ve perakende ticaret	53,4%	34%	11,1%	1,4%
Ulaştırma ve depolama	50,1%	43,1%	6%	0,8%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	53,3%	33,3%	12,5%	0,9%
Bilgi ve iletişim	47,6%	25,0%	24,6%	2,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	54,6%	30,7%	12,4%	2,3%
Gayrimenkul faaliyetleri	48,3%	41,4%	9,7%	0,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	52,3%	34,2%	12,1%	1,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53,3%	30,9%	13,6%	2,1%
Eğitim	53,3%	27,8%	16,3%	2,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	39,8%	44,8%	14%	1,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	53,5%	32,1%	12,4%	2%
Diğer hizmet faaliyetleri	49,6%	39%	10,2%	1,2%
Genel Toplam	53,2%	33,5%	11,9%	1,4%

Kaynak: İPA 2023

Türkiye genelinde önümüzdeki bir yıl içerisinde, işyerlerinin yüzde 11,9'u istihdam artışı, yüzde 1,4'ü ise istihdam azalışı öngörmektedir. Öte yandan işverenlerin yüzde 33,5'i

istihdamın değişmeyeceği beyanında bulunmuşlardır. Bilgi ve iletişim, imalat, eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerindeki istihdam artışı bekleyen işyeri oranları diğer sektörlerle göre göreceli olarak daha yüksektir.

Önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam artışı bekleyen ve açık iş bulunan işyerlerindeki en fazla açık iş olan meslekler de incelenmiştir. Yapılan incelemede bu meslekler; makineci (dikiş), ahşap mobilya imalat ustası, garson (servis elemanı), gaz altı kaynakçısı ve ark kaynakçısı meslekleri olarak tespit edilmiştir.

Tablo 30: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Oranı (NİDO)

Sektör	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
Madencilik ve taş ocaklığı	5.557	4%
İmalat	301.576	6,1%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1.188	0,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2.283	2,6%
İnşaat	88.873	7,6%
Toptan ve perakende ticaret	193.309	5,1%
Ulaştırma ve depolama	68.331	5,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	67.340	4,8%
Bilgi ve iletişim	25.768	7,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	3.246	1,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	5.819	4,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	31.778	4,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53.212	4,6%
Eğitim	16.569	4,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	14.682	3,5%
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	7.194	8,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	19.207	6,5%
Genel Toplam	905.933	5,4%

Kaynak: İPA 2023

Yukarıdaki tabloda yer alan net istihdam değişim oranı (NİDO), sektörde artış beklenen çalışan sayısının yine o sektördeki toplam çalışan sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Buna göre 14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla Türkiye geneli için 905 bin 933 kişilik (yüzde 5,4 net istihdam değişim oranı) istihdamda artış beklenmektedir. Bir başka ifade ile 100 kişilik istihdamı olan bir işyerinde yaklaşık 5 kişilik bir artış öngörülmektedir.

Sektörel olarak en çok artış beklentisi yüzde 8,5 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründedir. Bu sektörü sırasıyla; yüzde 7,6 ile inşaat, yüzde 7,2 ile bilgi ve iletişim,

yüzde 6,5 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Kişi sayısı olarak artış beklentisi incelendiğinde; 301 bin 576 kişi ile imalat sektörü birinci sırada, 193 bin 309 kişi ile toptan ve perakende ticaret sektörü ikinci sırada ve 88 bin 873 kişi ile inşaat sektörü üçüncü sırada yer almaktadır. İlk iki sektördeki net istihdam artış beklentisi toplam artış beklentisinin yüzde 54,6'sını oluşturmaktadır.

Tablo 31: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Garson (servis elemanı)	Çelik yapı teknik ressamı
Kurye	İş makineleri bakım ve onarımcısı
Satış danışmanı / uzmanı	Ağaç palet imalatçısı
Makineci (dikiş)	Eczacı kalfası
İnşaat işçisi	Kalite kontrolörü – kumaş
Ahşap mobilya imalat ustası	Ağaç değerlendiricisi
Ark kaynakçısı	Tanıtım sorumlusu
Şoför – yük taşıma	Abone işleri memuru
Konfeksiyon işçisi	Panel kalıpçı
Ağ teknolojileri elemanı	Ambarcı (tekstil)

Kaynak: İPA 2023

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin garson (servis elemanı), kurye, satış danışmanı/uzmanı, makineci (dikiş), inşaat işçisi, ahşap mobilya imalat ustası, ark kaynakçısı, şoför – yük taşıma, konfeksiyon işçisi ve ağ teknolojileri elemanı mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam azalış beklentisi ise çelik yapı teknik ressamı, iş makineleri bakım ve onarımcısı, ağaç palet imalatçısı, eczacı kalfası, kalite kontrolörü – kumaş, ağaç değerlendiricisi, tanıtım sorumlusu, abone işleri memuru, panel kalıpçı ve ambarcı (tekstil) mesleklerindedir.

Aşağıdaki tabloda ise son beş yılda işverenlerin istihdam artış ve azalış beklentisi içinde oldukları meslekler belirtilmiştir. Özellikle garson (servis elemanı) mesleğinin son yıllarda artışta ilk sıraya yerleştiği görülmektedir.

Tablo 32: Son 5 Yılda İstihdam Artış Beklenen Meslekler

2019	2020	2021	2022	2023
İnşaat İşçisi	Satış Danışmanı/ Uzmanı	Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Makineci (Dikiş)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı/ Uzmanı	Kurye
Garson (Servis Elemanı)	Üretim İmal İşçisi	Üretim İmal İşçisi	Makineci (Dikiş)	Satış Danışmanı/ Uzmanı
Satış Danışmanı	Makineci (Dikiş)	Satış Danışmanı	Konfeksiyon İşçisi	Makineci (Dikiş)
Üretim İmal İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Pazarlamacı	İnşaat İşçisi	İnşaat İşçisi
Temizlik Görevlisi	İnşaat İşçisi	Kozmetik Ürünleri Satış Elemanı	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Ahşap Mobilya İmalat Ustası
Şoför-Yük Taşıma	Garson (Servis Elemanı)	İnşaat İşçisi	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Ark Kaynakçısı
Pazarlamacı	Beden İşçisi (Temizlik)	Temizlik Görevlisi	Ayakkabı İmalatçısı	Şoför – Yük Taşıma
Soğuk Demirci	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Konfeksiyon İşçisi	Şoför – Yük Taşıma	Konfeksiyon İşçisi
Güvenlik Görevlisi	Motosikletli Kurye	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Diğer Stok Memurları	Ağ Teknolojileri Elemanı

Kaynak: İPA 2019-2023

Tablo 33: Son 5 Yılda İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler

2019	2020	2021	2022	2023
Ev Tipi Sofralık Zeytin İşlemecisi	Fuar Görevlisi	Kahvehane/ Kiraathane İşletmecisi	Boyacı ve Yüzey Hazırlamacı/Yapı Dekorasyoncusu	Çelik yapı teknik ressamı
İşletmeci	Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı	Afiş Asıcsısı	Et ve Et Ürünleri Satış Elemanı	İş makineleri bakım ve onarımcısı
Sahne Makinisti (Set İşçisi)	Kuyumcu-Altın ve Gümüş İşleme	Açık Hava Depo Görevlisi	Diğer Nakliye Kondüktörleri	Ağaç palet imalatçısı
Seri Üretim Tezgâh Operatörü	Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü	Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine ile)	Kırtasiye ve Kitap Satış Elemanı	Eczacı kalfası
Sofralık Zeytin İşlemecisi	Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni	Endüstriyel Mutfak Ürünleri İmal İşçisi	Eczacı Kalfası	Kalite kontrolörü – kumaş
Ahşap İskeletçi	Kuyumcu	İş Güvenliği Uzmanı (Az Tehlikeli Sınıf-C)	Taşılama Tezgâh İşçisi	Ağaç değerlendiricisi
Sıvacı (Çimento Alçı)	Yol Ustası	Tatlı Ustası (Baklava)	Soğutmacı ve Havalandırmacı (iklimlendirme)	Tanıtım sorumlusu
Isıcam İmal İşçisi	Diğer İnşaat Mühendisleri	Kimya Öğretmeni-Ortaöğretim	Ağaç Biçme Makinesi Operatörü (Hızarcı – Keserci)	Abone işleri memuru
Sosis, Sucuk ve Salam İmal İşçisi	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	Fizik Öğretmeni-Ortaöğretim	İşletme Elektrik Bakım Ustası	Panel kalıpçı
Saat Satış Elemanı	Banka Gişe Yetkilisi	Ustabaşı/Post abaşı/Formen /Atölye Sorumlusu	Dekorasyon Malzemeleri Satış Elemanı	Ambarcı (tekstil)

Kaynak: İPA 2019-2023

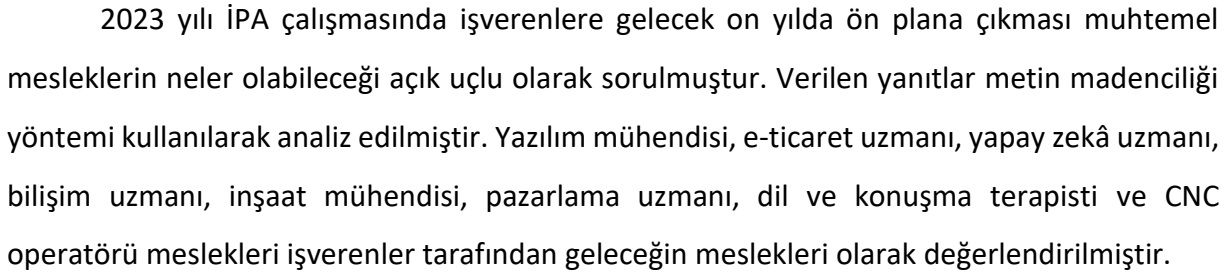
G

Kaynak: İPA 2023

İl bazında net istihdam değişim oranı incelendiğinde; 20 ve daha fazla çalışanı olan¹² işyerlerinde net istihdam değişim oranı en yüksek olan iller Iğdır, Ardahan ve Tokat'tır. Net istihdam değişim oranı en düşük illerimiz ise Hakkâri, Erzurum ve Rize'dir.

¹² Ardahan ve Hakkâri ili için 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleridir.

BİLGİ VE İLETİŞİM	FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ
Yazılım Mühendisi	Yazılım Mühendisi	Dil ve Konuşma Terapisti
Yapay Zekâ Uzmanı	Bilişim Uzmanı	Ergoterapist
Bilgisayar Mühendisi	Yapay Zekâ Uzmanı	Fizyoterapist
Yazılım Geliştirici	Yatırım Danışmanı	Sosyal Çalışmacı
Bilişim Uzmanı	Aktüer	Özel Eğitim Öğretmeni
Veri Analisti	E-Ticaret Uzmanı	Özel Eğitim Öğretmenliği
Sosyal Medya Uzmanı	Sigorta Teknik Personeli	Psikolog
Yapay Zekâ Mühendisi	Sosyal Medya Uzmanı	Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı
Veri Bilimci	Yazılım Geliştirici	Estetisyen
Web Editörü	Pazarlama Uzmanı	Gerontolog

SONUÇ

5 Haziran-14 Temmuz 2023 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilen 2023 yılı İPA kapsamında 2-9, 10-19 ve 20 ve üzeri çalışanı olan 86 bin 41 bin işyerine işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Bu işyerlerinin 81 bin 586'sından cevap alınarak işgücü piyasasının talep yönüne ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

Çalışma kapsamında Türkiye genelinde 1 milyon 635 bin 752 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. 1 milyon 635 bin 752 işyerinde 16 milyon 773 bin 488 çalışan olduğu tespit edilmiştir. Her 3 işyerinden 1'i toptan ve perakende ticaret sektöründe yer almaktadır.

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde; araştırma kapsamındaki işyerlerinde 5 milyon 27 bin 162'si kadın, 11 milyon 746 bin 326'sı erkek olmak üzere toplam 16 milyon 773 bin 488 kişi çalışmaktadır. Tespit edilen çalışanların yüzde 70'i erkeklerden yüzde 30'u ise kadınlardan oluşmaktadır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile eğitim sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. Diğer sektörlerin tümünde ise erkek çalışan sayısı, kadın çalışan sayısının üzerindedir. En fazla çalışanı olan üç sektör sırasıyla imalat, toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörleridir. Çalışanların yüzde 29,5'i imalat sektöründedir.

Bütün işyeri büyüklüklerinde yaklaşık her 10 çalışandan 7'si erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleridir. Ayrıca kısmi zamanlı çalışma yapılan işyerlerindeki kadın istihdamının, kısmi zamanlı çalışma yapılmayan işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

2023 yılı İPA kapsamındaki 2 ve üzeri çalışanı olan her 100 işyerinden 8,7'sinde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 6,5'inde, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 17'sinde açık iş bulunmakta olup 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 27,6'ya çıkmaktadır.

En yüksek oranda açık işi olan işyeri imalat sektöründedir. Söz konusu sektörde yer alan işyerlerinin yüzde 16,6'sında açık iş bulunmaktadır. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 12,3, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 21 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri için yüzde 37,3 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında 141 bin 691 işyerinde 461 bin 179 kişilik açık iş olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerin sektörel dağılımına bakıldığında birinci sırayı yüzde 43,5 oranıyla imalat sektörü almaktadır.

Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile açık iş oranı hesaplanmaktadır. Bu kapsamda 2023 yılında ülke geneli 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,8, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yine yüzde 3,8 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı ise yüzde 1,9'dur.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 10,2'sinde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi dikkat çekmektedir. 2–9 çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğilimi, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek seviyededir.

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde yeterli mesleki ve teknik bilginin ilk sırada, iş tecrübesinin ikinci sırada olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında tespit edilen 461 bin 179 kişilik açık iş için talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılım da incelenmiştir. Buna göre işverenler, açık işlerde tüm cinsiyet grupları içerisinde en fazla “herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum” seçeneğini belirtmiştir. Bir diğer ifadeyle işverenler, yüzde 41,6 oranında açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aramamaktadır. Bu da işverenlerin işgücü ararken eğitimden ziyade ihtiyacı olan işgücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Öte yandan; 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 18,9 ile lise altı gelmektedir. Akabinde ise yüzde 18,5 ile genel lise eğitim seviyesi bulunmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi talebinin ise yüzde 0,3 ile son sırada yer aldığı görülmektedir.

En çok açık işi olan ilk 10 mesleğin; makineci (dikiş), garson (servis elemanı), satış danışmanı/uzmanı, ahşap mobilya imalat ustası, temizlik görevlisi, gazaltı kaynakçısı, konfeksiyon işçisi, akaryakıt satış elemanı, ark kaynakçısı ve şoför-yük taşıma olduğu görülmektedir. Kadın işgücü tercih edilen açık işlerde ise makineci (dikiş), temizlik görevlisi,

satış danışmanı/uzmanı, mutfak görevlisi, mantı ustası, ön muhasebeci, garson (servis elemanı), konfeksiyon işçisi, aşçı ve okul öncesi öğretmeni meslekleri ön plana çıkmıştır.

Yükseköğretim mezunları için açık işi olan ilk 10 meslek ise; ingilizce öğretmeni, makine mühendisi, yazılım geliştiricisi, bilgisayar mühendisi, okul öncesi öğretmeni, yazılım mühendisi, elektrik-elektronik mühendisi, diğer öğretmenler, bankacılık meslek elemanı ve müzik öğretmeni-ortaöğretim meslekleridir.

İşverenlerin yüzde 12,5'i eleman temininde güçlük çekmektedir. Temininde en fazla güçlük çekilen 10 meslek ise; makineci (dikiş), garson (servis elemanı), ahşap mobilya imalat ustası, gaz altı kaynakçısı, inşaat işçisi, satış danışmanı/uzmanı, tır-çekici şoförü, şoför-yük taşıma, akaryakıt satış elemanı ve çelik kaynakçısı olarak belirtilmiştir.

Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinin en önemlisi ilgili meslekte işe yeterli başvuru yapılmamasıdır. Diğer bir neden ise gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ve yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamamasıdır.

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 5,4 olarak tahmin edilmiştir. En fazla istihdam artışı beklenen 10 meslek; garson (servis elemanı), kurye, satış danışmanı/uzmanı, makineci (dikiş), inşaat işçisi, ahşap mobilya imalat ustası, ark kaynakçısı, şoför-yük taşıma, konfeksiyon işçisi ve ağ teknolojileri elemanı meslekleridir.

Araştırma kapsamında işverenler tarafından gelecek on yılda; yazılım mühendisi, e-ticaret uzmanı, yapay zekâ uzmanı, bilişim uzmanı, inşaat mühendisi, pazarlama uzmanı, dil ve konuşma terapisti ve CNC operatörü mesleklerinin ön plana çıkması beklenmektedir.

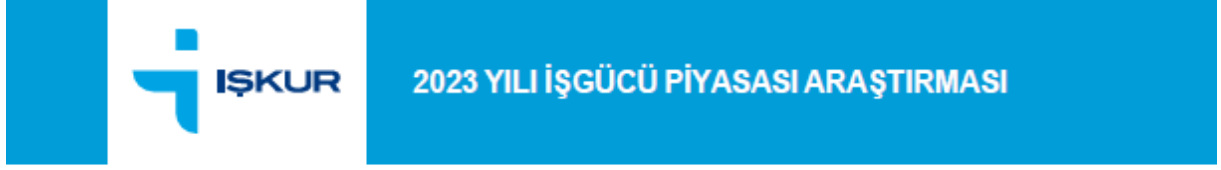
EKLER

EK-1: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2023)

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	Kapsam	Periyot	Sınıflama	Yöntem	Araştırma Kapsamına Alınan İşyeri Sayısı	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim-30 Kasım	ISCO 88-NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	12.712
2008	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	15 Ekim- 5 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	71.001
					10+ işyeri	26.409
					50+ işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan-30 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	275.099
					10+ işyeri	83.404
					50+ işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	255.938
					10+ işyeri	80.638
					50+ işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan-1 Haziran	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	218.068
					10+ işyeri	73.418
					50+ işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül-28 Ekim	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	198.479
					10+ işyeri	69.442
					50+ işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan-13 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	159.862
					10+ işyeri	60.501
					50+ işyeri	13.393

2011/II	10+ Girişimler (TÜİK)	19 Aralık-19 Ocak	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	5.941
					10+ Girişim	3.283
					50+ Girişim	1.606
2012/I	10+ Girişimler	2 Mayıs-15 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	5.225
	(TÜİK)					
2012/II	10+ işyerleri	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	53.194
	(TÜİK)					
2013/I	10+ işyerleri	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	87.719
	(TÜİK)					
2013/II	10+ Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	10.540
2014/I	10+ işyerleri	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	110.509
	(TÜİK)					
2014/II	10+ Girişimler	17 Kasım-28 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	8.040
	(TÜİK)					
2015	2-9,10+ çalışanı olan İşyerleri (TÜİK)	16 Mart-30 Nisan	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	103.390
					2-9 İşyeri	6.513
					10+ İşyeri	96.877
2016	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	8 Nisan-6 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	88.966
					2-9 İşyeri	11.531
					10-19 İşyeri	4.684
					20+ İşyeri	72.751
2017	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	3 Nisan – 5 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	90.749
					2-9 İşyeri	11.993
					10-19 İşyeri	5.535
					20+ İşyeri	73.221
2018	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	2 Nisan – 11 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	89.324
					2-9 İşyeri	11.588
					10-19 İşyeri	5.348
					20+ İşyeri	72.388

2019	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	1 Nisan- 3 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	83.887
					2-9 İşyeri	10.254
					10-19 İşyeri	4.925
					20+ İşyeri	68.708
2020	10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	9 Ekim-6 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	68.146
					10-19 İşyeri	4.628
					20+ İşyeri	63.518
2021	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	22 Mart-30 Nisan	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	70.693
					2-9 İşyeri	8.136
					10-19 İşyeri	4.426
					20+ İşyeri	58.131
2022	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	18 Nisan-27 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	79.434
					2-9 İşyeri	8.113
					10-19 İşyeri	4.329
					20+ İşyeri	66.992
2023	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	5 Haziran-14 Temmuz	ISCO 08-NACE REV.2.1	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	86.041
					2-9 İşyeri	8.672
					10-19 İşyeri	4.532
					20+ İşyeri	72.837

EK-2: İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi formu**2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU****Sayın İşyeri Yetkilisi,**

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan İşgücü Piyasası Araştırması (İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörel bazda ihtiyaçların belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1. Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup gizliliği, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. İlgili Kanun uyarınca şahsınıza ait bu bilgiler idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistiki maksadı dışında kullanılamaz.
2. Türkiye İş Kurumu Kanunu gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içerisinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 17.901 TL (onyedibindokuzyüzbir lira) İdari Para Cezası verilir.
3. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. Bu maddeye aykırı davranışlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136'ncı maddesi hükümleri uygulanır.

İşyeri Bilgi Formunun işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe yetkilileri tarafından doldurulması gerekmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No	:	
İşyerinin Yasal Unvanı	:	

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

Lütfen işletmenin güncel e-posta adresini yazınız. (Zorunlu)

Soru formunu cevaplayanın unvanı:

- a) İşyeri sahibi/ortakları
- b) Genel müdür/CEO/işletme sorumlusu
- c) İnsan kaynakları müdürü/sorumlusu
- d) Muhasebe müdürü/sorumlusu
- e) Diğer

İşyeri ile ilgili Bilgiler:

İşyeri ile ilgili Bilgiler	Evet	Hayır
a) İşyerinizde ihracat yapılıyor mu?		
b) İşyerinizde Ar-Ge* çalışması yapılıyor mu?		
c) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu?		
d) İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu?		
e) İşyerinizde uzaktan çalışma yapılıyor mu?		
f) İşyerinizde E-Ticaret (internet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapılıyor mu?		
g) Engelli personel istihdam ediyor musunuz?		

1) Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır? (Cevabınız evet ise soru 2'ye geçiniz. Hayır ise, soru 3'e geçiniz.)

Evet ()

Hayır ()

* AR-GE; Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2) Yatırımın türünü belirtiniz.

- İlave Yatırım ☐ Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs. alımı veya kiralanması
- Teknolojik Yatırım ☐ Mevcut makine, teçhizatın, bilgi sisteminin teknolojik olarak yenilenmesi
- Stratejik Yatırım ☐ İşyerinin verimliliğini ve kârlılığını artırmak için yürütülecek her türlü AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri
- Diğer ☐

3) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalandınız mı?

Evet ☐ 4. soruya geçiniz.

Hayır ☐ 5. soruya geçiniz.

4) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- Eleman Temini ☐
- İşbaşı Eğitim Programları ☐
- Nakdi Ücret Desteği ☐
- Mesleki Eğitim Kursu ☐
- Kısa Çalışma Ödeneği ☐
- Danışmanlık ve Yönlendirme ☐
- Teşvikler ☐

5) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- İŞKUR hizmetleri hakkında yeterli bilgi sahibi değilim. ☐
- İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum. ☐
- İŞKUR İnternet sitesi kullanışlı değil. ☐
- İŞKUR'da aradığım nitelikte eleman bulamadım. ☐
- İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor. ☐
- İŞKUR hizmetlerinden memnun kalmadım. ☐
- Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması. ☐
- Diğer ☐

6) İşyerinizde toplam kaç çalışanınız bulunmaktadır?

Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM I-AÇIK İŞLER

7) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet () 7.1. soruya geçiniz.

Hayır () 8. soruya geçiniz.

7.1) Eleman aranılan meslekler

[illegible]

*Önem derecesi EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1. En önemli olacak şekilde sıralanmalıdır.)

****Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1, EN FAZLA 3 tanesini işaretleyiniz.**

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM II – 1 YIL SONRA (14 TEMMUZ 2024 TARİHİ İTİBARIYLA) ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

8) 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) işyerinizde net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet ☐	→	8.1'e geçiniz.
	Hayır ☐	→	9. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐	→	9. soruya geçiniz.
8.1) 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?			
Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler			Net sayısal artış
9) 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) işyerinizde net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	→	9.1'e geçiniz.
	Hayır	→	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	→	10. soruya geçiniz.
9.1) 1 yıl sonra (14 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?			
Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler			Net sayısal azalış

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM III - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

10) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı?

Evet () 10.1. soruya geçiniz.

Hayır () 11. soruya geçiniz.

10.1) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri, bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz kişi sayısı ile nedenlerini belirtiniz.

[illegible]

*Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

BÖLÜM IV – GELECEĞİN MESLEKLERİ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

11) Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz meslekler (*Geleceğin Meslekleri*) nelerdir? (sıklıkla talep ettiğiniz değil, sektörünüzde ileride öne çıkacak mesleği yazınız) (*İsteğe bağlı*)
(.....)

12) İşyerinizi dijital dönüşüm (bir işletmenin iş akışlarına dijital teknolojinin entegre edilmesi süreci) kapsamında nasıl değerlendirirsiniz?

İşyerimde internet, bilgisayar dâhil herhangi bir teknoloji kullanmıyorum. ()

İşyerimde temel teknoloji araçlarından (internet, bilgisayar) faydalaniyorum. ()

İşyerimde çoğu iş ve işlemler dijital (elektronik) ortamda gerçekleştirilmektedir. ()

İşyerimde iş ve işlemlerimde bulut bilişim, büyük veri, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti ve 3D (üç boyutlu) yazıcılar gibi araçlarından en az birini kullanıyorum. ()

13) Son bir yıl içerisinde işyerinizde dijital dönüşüm kapsamında gerçekleştirdiğiniz ilerleme düzeyini belirtiniz.

İlerleme kaydedilmedi. () (14. soruya geçiniz)

Kısmen ilerleme kaydedildi. () (15. soruya geçiniz)

İlerleme kaydedildi. () (15. soruya geçiniz)

14) İlerleme kaydedememe sebebiniz nedir?

(.....)

15) İlerleme kapsamında gerçekleştirilen faaliyetleriniz nelerdir?

(.....)

16) Dijital dönüşümün işyeriniz için önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () (17. soruya geçiniz)

Hayır () Anketimiz tamamlanmıştır. Teşekkür ederiz.

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

17) İşyerinizde dijital dönüşümün en çok hangi alana katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?
(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Ürün Kalitesi () (İhtiyaçları ve beklentileri karşılayabilme.)

Üretim Verimliliği () (Üretim sürecinde kullanılan kaynaklardan etkin yararlanabilme.)

Üretim Esnekliği () (Değişen üretim tekniklerine ve yeni ürünlere uyum sağlayabilme.)

İnovasyon/Yenilik ve Ürün Geliştirme () (Yeni fikirler ile gelişme sağlayabilme.)

Nitelikli İstihdama Erişim ()

Müşteri Hizmetleri/Satış Sonrası Hizmetler ()

Rekabet Gücünün Korunması/Artırılması ()

Satış ve Pazarlama ()

Muhasebe ve İnsan Kaynakları ()

İş Sağlığı ve Güvenliği ()

Lojistik/Taşımacılık ()

Denetim/İzleme ()

18) İşyerinizde dijital dönüşüm kapsamında önemli gördüğünüz beceriler nelerdir? Önem derecesine göre en az 1 tanesini 1. en önemli olacak şekilde sıralayınız.

İnovasyon/Yenilik () (Yeni fikirler ile gelişme sağlayabilme.)

Analitik Düşünme/Akıl Yürütme ()

Teknolojiyi Kullanma Becerisi ()

Koordinasyon ve Zaman Yönetimi ()

Dijital Okuryazarlık ()

Programlama ve Planlama ()

İçerik, Ürün ve Hizmet Geliştirme ()

Veri Analizi ()

19) İşyerinizde varsa dijital dönüşüm alanında çalışanların mesleklerini belirtiniz. (İsteğe bağlı)
TMS eklenecek, yoksa açık uçlu yazılacak.

Diğer (.....)

20) İşyerinizde dijital dönüşüm alanında eleman ihtiyacınız varsa mesleklerini belirtiniz. (İsteğe bağlı) TMS eklenecek, yoksa açık uçlu yazılacak.

Diğer (.....)

2023 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

21) İşyerinizde dijital dönüşüm kapsamında aşağıda yer alan hangi alanların geliştirilmesine daha çok ihtiyaç duyulmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- Yapay Zekâ () (Bilgisayar ile ilişkili bir sistemin insan davranışları sergileyebilmesi.)
 Büyük Veri () (Çeşitli kaynaklardan elde edilen verilerin işlenebilir duruma getirilebilmesi.)
 Nesnelerin İnterneti () (Nesnelerin birbiriyle ya da daha büyük sistemlerle bağlantılı olması.)
 Bulut Bilişim () (Diğer kullanıcılarla dijital verileri paylaşma imkânı sağlayan bilişim hizmeti.)
 Siber Güvenlik () (Dijital kaynakları kötüye kullanımdan koruyabilme.)
 Sanal Gerçeklik ()
 Uygulama Geliştirme ()
 Dijital Okuryazarlık ()
 Sistem/Ağ ()
 Veri Analizi ()
 İş Analizi ()
 Diğer (.....)
 Herhangi bir alanın geliştirilmesine ihtiyaç duyulmamaktadır. ()

22) Dijital dönüşüm sonucunda mevcut istihdamınız nasıl etkilendi?

- Arttı ()
 Değişmedi ()
 Azaldı ()

23) Dijital dönüşüm ile birlikte sektörünüzde istihdamın azalacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz.

(.....) TMS Eklenecek.

2023 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.